

Vysoká škola logistiky o.p.s.

**Sociální služby poskytované seniorům
na území města Olomouce**

(Bakalářská práce)

**Vysoká škola
logistiky**
o.p.s.

Zadání bakalářské práce

student	Aleš Hodinář
studijní program obor	Logistika Logistika služeb

Vedoucí Katedry bakalářského studia Vám ve smyslu čl. 22 Studijního a zkušebního řádu Vysoké školy logistiky o.p.s. pro studium v bakalářském studijním programu určuje tuto bakalářskou práci:

Název tématu: **Sociální služby poskytované seniorům na území města Olomouce**

Cíl práce:

Zhodnotit sociální služby pro seniory poskytované na území města Olomouce dvěma vybranými poskytovateli.

Zásady pro vypracování:

Využijte teoretických východisek oboru logistika. Čerpejte z literatury doporučené vedoucím práce a při zpracování práce postupujte v souladu s pokyny VŠLG a doporučeními vedoucího práce. Části práce využívající neveřejné informace uveďte v samostatné příloze.

Bakalářskou práci zpracujte v těchto bodech:

Úvod

1. Sociální služby v České republice
2. Analýza a zhodnocení
3. Návrhy a doporučení pro zlepšení služeb

Závěr

Rozsah práce: 35 – 50 normostran textu

Seznam odborné literatury:

HALÁSEK, Dušan. Logistika v odvětvích služeb. Přerov: VŠLG, 2013. ISBN 978-80-87179-30-7.

MALÍK HOLASOVÁ, Věra. Kvalita v sociální práci a sociálních službách. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4315-8.

PILÁT, Miroslav. Komunitní plánování sociálních služeb v současné teorii a praxi. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0932-4.

Sociální služby. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR, 2016. ISBN 978-80-906320-4-2.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Marta Štěpánková

Datum zadání bakalářské práce:

31. 10. 2019

Datum odevzdání bakalářské práce:

5. 5. 2020

Přerov 31. 10. 2019

Ing. et Ing. Iveta Dočkalíková, Ph.D.
vedoucí katedry

doc. Ing. Ivan Hlavoň, CSc.
rektor

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a že jsem ji vypracoval samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná a že jsem v práci neporušil autorská práva ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o autorském právu, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Prohlašuji, že jsem byl také seznámen s tím, že se na mou bakalářskou práci plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo. Beru na vědomí, že Vysoká škola logistiky o.p.s. nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro pedagogické, vědecké a prezentační účely školy. Užiji-li svou bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti Vysokou školu logistiky o.p.s.

Prohlašuji, že jsem byl poučen o tom, že bakalářská práce je veřejná ve smyslu zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 47b. Taktéž dávám souhlas Vysoké škole logistiky o.p.s. ke zpřístupnění mnou zpracované bakalářské práce v její tištěné i elektronické verzi. Tímto prohlášením souhlasím s případným použitím této práce Vysokou školou logistiky o.p.s. pro pedagogické, vědecké a prezentační účely.

V Přerově, dne 05. 05. 2020

.....

podpis

Poděkování

Rád bych na tomto místě poděkoval vedoucí mé bakalářské práce Ing. Martě Štěpánkové za podněty, připomínky, trpělivost a důvěru, kterými přispěla k vypracování mé bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá sociálními službami poskytovanými seniorům. Vymezuje základní druhy, formy a zařízení sociálních služeb a jednotlivé činnosti prováděné při jejich poskytování. Zaměřuje se na sociální služby poskytované seniorům na území města Olomouce a její součástí je srovnání sociálních služeb poskytovaných seniorům dvěma vybranými poskytovateli, Charitou Olomouc a Pečovatelskými službami pro seniory Olomouc, p. o.

Klíčová slova

senior, sociální politika, sociální služby Olomouc, index stáří, zákon o sociálních službách, poskytovatel sociálních služeb

Annotation

The Bachelor Thesis aims to social services provided to seniors. There are defined basic types, forms and facilities of social services and particular activities provided within social services. It is focused on social services provided to seniors in the Olomouc city area including comparison of social services provided to elderly people by two selected providers, Charita Olomouc and Pečovatelské služby pro seniory Olomouc, p. o.

Keywords

seniors, social policy, social services Olomouc, ageing index, act on social services, social services provider

Obsah

Úvod.....	9
1 Sociální služby v České republice.....	11
1.1 Sociální služby jako součást sociální politiky v ČR	11
1.2 Sociální služby v ČR.....	13
1.2.1 Cíl sociálních služeb	14
1.2.2 Formy poskytování sociálních služeb.....	15
1.2.3 Druhy sociálních služeb.....	16
1.2.4 Základní činnosti při poskytování sociálních služeb	17
1.2.5 Zařízení sociálních služeb.....	18
1.2.6 Kapacita sociálních služeb.....	24
1.2.7 Financování sociálních služeb	25
1.2.8 Příjmy sociálních služeb	25
1.2.9 Investice do sociálních služeb.....	27
1.2.10 Náklady sociálních služeb	29
2 Analýza a zhodnocení.....	32
2.1 Základní sociodemografická charakteristika města Olomouce.....	32
2.2 Demografická analýza města Olomouce.....	32
2.3 Demografická prognóza města Olomouce do roku 2030.....	35
2.4 Sociální služby poskytované na území města Olomouce	36
2.5 Sociální služby pro seniory poskytované na území města Olomouce	37
2.6 Nejvýznamnější poskytovatelé sociálních služeb pro seniory v Olomouci a jejich kapacita.....	39
2.6.1 Domovy pro seniory	40
2.6.2 Pečovatelská služba	40
2.6.3 Centra denních služeb.....	40
2.6.4 Osobní asistence	41

2.6.5	Denní stacionáře	41
2.6.6	Chráněné bydlení	41
2.7	Ostatní sociální služby poskytované seniorům v Olomouci	42
2.7.1	Byty zvláštního určení	42
2.7.2	Kluby pro seniory a časopis Olomoucký senior	42
2.8	Analýza sociálních služeb pro seniory na území města Olomouce	42
2.9	Analýza sociálních služeb pro seniory poskytovaných na území města Olomouce dvěma vybranými poskytovateli.....	43
2.9.1	Charita Olomouc	44
2.9.2	Sociální služby pro seniory Olomouc	48
2.10	Srovnání sociálních služeb pro seniory poskytovaných Charitou Olomouc a Sociálními službami pro seniory Olomouc	55
2.10.1	Kapacita a provozní doba pečovatelské služby	56
2.10.2	Poskytované služby a jejich ceny	56
2.11	Zhodnocení pečovatelské služby poskytované Charitou Olomouc a Sociálními službami pro seniory Olomouc	62
3	Návrhy a doporučení pro zlepšení služeb.....	64
	Závěr	65
	Seznam zdrojů.....	68
	Seznam grafických objektů.....	70
	Seznam zkratk	71

Úvod

Seniorský věk je ve vyspělých zemích na celém světě jedním ze základních témat politických diskuzí. Prodlužující se délka života, klesající porodnost a zvyšující se nároky na zdravotnictví a sociální politiku vytvářejí tlak na zajištění dostatečné úrovně dostupných a kvalitních služeb odpovídajících požadavkům obyvatel. Úkolem společnosti je pak nastavení dlouhodobě udržitelné sociální politiky a nalezení zdrojů pro její financování.

V současnosti je zřejmé, že odpovědnost za sociální politiku zcela převzal stát, který ji vytváří a garantuje funkční sociální systém. Důležitou roli, byť již jen doplňkovou, pak mají i v současnosti církve. Naopak lze ovšem konstatovat, že role rodiny v péči o sociálně potřebné významně a dlouhodobě klesá.

Cílem bakalářské práce je zhodnocení sociálních služeb pro seniory poskytovaných na území města Olomouce dvěma vybranými poskytovateli.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. V teoretické části je vymezeno postavení sociálních služeb v rámci sociální politiky v České republice. Je zde vymezen právní rámec sociálních služeb, jejich cíle a definice z logistického hlediska. Vymezeny jsou formy a druhy sociálních služeb, základní činnosti při jejich poskytování a zařízení, v jejichž rámci jsou sociální služby poskytovány. Popsán je rovněž způsob financování sociálních služeb včetně finanční spoluúčasti jejich uživatelů.

Praktická část zahrnuje analýzu a zhodnocení sociálních služeb poskytovaných na území města Olomouce dvěma vybranými poskytovateli a vychází přitom z údajů o sociálních službách v České republice, příjmech sociálních služeb a jejich zdrojích, nákladech sociálních služeb a o demografickém vývoji. Podrobně je v této části analyzována demografická situace na území Olomouce, prognóza demografického vývoje Olomouce a poskytované sociální služby. Ke zhodnocení sociálních služeb na území města Olomouce je využita SWOT analýza, na niž navazuje analýza a srovnání sociálních služeb poskytovaných Charitou Olomouc a Sociálními službami pro seniory Olomouc, příspěvkovou organizací.

Závěrečná část definuje nalezené problémové oblasti v péči o seniory na území města Olomouce a obsahuje návrhy a doporučení pro zlepšení těchto služeb.

Bakalářská práce vychází z legislativy upravující oblast sociálních služeb v České republice, z odborné literatury a dostupných informací o poskytovaných službách od Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, města Olomouce a poskytovatelů služeb. Při zpracování bakalářské práce byly použity metody analýzy relevantních informací, srovnávání a metoda SWOT analýzy.

1 Sociální služby v České republice

Sociální služby jsou nedílnou součástí sociální politiky. Kaczor definuje sociální politiku jako „*souhrn nástrojů a opatření státu, které vedou k podpoře osob s nějakým sociálním hendikepem (nemoc, nezaměstnanost, stáří atp.), stejně jako k podpoře společensky žádoucího chování (mateřství a rodičovství, péče o seniory atp.)*“ [1, s. 9]. Kromě sociálních služeb řadíme mezi nástroje sociální politiky také soustavu poskytovaných sociálních dávek a podpor, kolektivní vyjednávání a plánování. Z konsenzu na sociální politice státu a jejích základních principech pak vychází sociální systém, tedy zákony, které stanovují právní rámec sociální politiky a soustava institucí (subjektů), které sociální politiku realizují.

1.1 Sociální služby jako součást sociální politiky v ČR

Právní rámec sociální politiky ČR je tvořen v obecné rovině zákonem č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky a zákonem č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod. Listina základních práv a svobod uvádí, že „*Občané mají právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří a při nezpůsobilosti k práci, jakož i při ztrátě živitele*“ [2, čl. 30, odst. 1]. „*Každý, kdo je v hmotné nouzi, má právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek*“ [2, čl. 30, odst. 2]. „*Každý má právo na ochranu zdraví. Občané mají na základě veřejného pojištění právo na bezplatnou zdravotní péči a zdravotní pomůcky za podmínek, které stanoví zákon*“ [2, čl. 31].

V rámci Evropské unie je sociální politika ponechána v působnosti jednotlivých členských států, ovšem s prvky koordinace, které navazují na základní principy EU, zejména volný pohyb osob. Tuto koordinaci zastřešuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení. Na základě tohoto nařízení má každý občan EU v oblasti sociálního zabezpečení stejné povinnosti a stejné výhody jako občan daného členského státu. Dále je z mezinárodního hlediska ČR vázána v sociální oblasti zejména Evropskou sociální chartou, která byla ratifikována Radou Evropy v roce 1961, a která byla doplněna a pozměněna později v letech 1988 a 1991.

Malík Holasová považuje za povinnost státu zajistit sociální politiku zahrnující i sociální služby prostřednictvím solidarity občanů a konstatuje, že „*sociální službou rozumíme*

systematickou činnost sociálního subjektu (poskytovatele, zadavatele) vůči sociálnímu objektu (příjemci) pomoci“ [3, s. 16].

Pilíři sociální politiky ČR jsou tyto tři instituce: Česká správa sociálního zabezpečení, Úřad práce ČR a územní samosprávné celky. Česká správa sociálního zabezpečení spravuje zákonné sociální pojištění a zajišťuje výplatu pojistných dávek z tohoto pojištění, jako jsou starobní, invalidní, vdovské a sirotčí důchody a nemocenské dávky jako je nemocenská, peněžitá pomoc v mateřství, otcovská, ošetřovné a vyrovnávací příspěvek v těhotenství a v mateřství.

Úřad práce poskytuje nepojistné dávky a vyvíjí aktivity zejména v oblasti zaměstnanosti. Zdrojem příjmů Úřadu práce ČR je státní rozpočet. V rámci státní politiky zaměstnanosti poskytuje Úřad práce ČR nezaměstnaným podporu v nezaměstnanosti, podporu při rekvalifikaci a poskytuje dotace zaměstnavatelům. Úřad práce dále vyplácí dávky státní sociální podpory (přídavek na dítě, příspěvek na bydlení, rodičovský příspěvek, porodné a pohřebné), dávky hmotné nouze (příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádnou okamžitou pomoc), dávky pro zdravotně postižené osoby (příspěvek na péči, příspěvek na mobilitu, příspěvek na zvláštní pomůcku) a dávky pěstounské péče (příspěvek při převzetí dítěte, příspěvek na úhradu potřeb dítěte, odměna pěstouna, příspěvek na zakoupení vozidla, příspěvek při ukončení pěstounské péče).

Obce a kraje prostřednictvím odborů sociálních věcí obecních a krajských úřadů poskytují z vlastních příjmů a z prostředků přerozdělených ze státního rozpočtu služby v oblasti sociálně-právní ochrany dětí a rodiny a služby sociální prevence osobám ohroženým sociálním vyloučením (protidrogová prevence, prevence kriminality, pomoc společensky nepřizpůsobeným osobám a osobám ohroženým sociálním vyloučením, zejména osobám bez domova), které obce a kraje vykonávají jménem státu v rámci přenesené působnosti a sociální služby, které obce a kraje vykonávají v rámci samostatné působnosti samosprávy.

Sociální služby jsou poskytovány seniorům, zdravotně postiženým, osobám v tíživé sociální situaci a osobám ohroženým sociálním vyloučením. Tyto služby jsou poskytovány zejména prostřednictvím zřizování a provozování domovů pro seniory, domovů pro zdravotně postižené, chráněného bydlení, pečovatelské služby, stacionářů, azylových domů, nocleháren, nízkoprahových center a dalších podobných zařízení.

Všechny oblasti sociální politiky kromě sociálních služeb poskytovaných v rámci samostatné působnosti samosprávy jsou metodicky řízeny státem prostřednictvím Ministerstva práce a sociálních věcí ČR. Nad sociálními službami poskytovanými kraji a obcemi, jimi zřizovanými právníckými osobami, ale také soukromoprávními poskytovateli sociálních služeb, vykonává stát pouze dozor tak, aby byly při jejich poskytování dodržovány platné zákony.

Sociální služby pak v obecné rovině řadíme mezi služby neliberalizované, tedy služby spravované v rámci EU jednotlivými národními státy, které jsou vyloučeny z působnosti směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES o službách na vnitřním trhu a zákona č. 222/2009 Sb., o volném pohybu služeb, kromě ustanovení o jednotných kontaktních místech. Jednotlivé členské státy tento závazek veřejných služeb, tedy služeb v obecném neekonomickém zájmu (zájmu nehospodářské povahy), plní a provádí rozdílným způsobem.

V rámci standardní evropské klasifikace ekonomických činností CZ-NACE jsou sociální služby zařazeny do sekce Q – Zdravotní a sociální péče, oddílu 87 – Pobytové služby sociální péče a oddílu 88 – Ambulantní nebo terénní sociální služby.

1.2 Sociální služby v ČR

Poskytování sociálních služeb v ČR je upraveno zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Zákon upravuje podmínky poskytování pomoci osobám v nepříznivé sociální situaci, podmínky pro vydávání oprávnění k poskytování sociálních služeb, výkon veřejné správy v oblasti sociálních služeb, inspekci poskytování sociálních služeb, předpoklady pro výkon činnosti v sociálních službách a pro výkon povolání sociálního pracovníka v sociálních službách.

Nepříznivá sociální situace je definována jako *„oslabení nebo ztráta schopnosti z důvodu věku, nepříznivého zdravotního stavu, pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí, ohrožení práv a zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby nebo z jiných závažných důvodů řešit vzniklou situaci tak, aby toto řešení podporovalo sociální začlenění a ochranu před sociálním vyloučením“* [4, § 3, písm. b]. Jde tedy nejen o seniory, ale také o zdravotně nebo sociálně hendikepované, např. mentálně postižené, osoby bez domova, oběti týrání a domácího násilí, drogově závislé a další.

Základní zásada zákona je definována takto: „*Rozsah a forma pomoci a podpory poskytnuté prostřednictvím sociálních služeb musí zachovávat lidskou důstojnost osob. Pomoc musí vycházet z individuálně určených potřeb osob, musí působit na osoby aktivně, podporovat rozvoj jejich samostatnosti, motivovat je k takovým činnostem, které nevedou k dlouhodobému setrvávání nebo prohlubování nepříznivé sociální situace, a posilovat jejich sociální začleňování. Sociální služby musí být poskytovány v zájmu osob a v náležité kvalitě takovými způsoby, aby bylo vždy důsledně zajištěno dodržování lidských práv a základních svobod osob.*“ [4, § 2, odst. 2].

Hlavní odpovědnost za dostupnost a plánování sociálních služeb mají kraje v samostatné působnosti. Prostředky na financování sociálních služeb získávají kraje z dotací MPSV procentuálním podílem stanoveným dle jednotlivých krajů zákonem o sociálních službách. Ostatní údaje o financování sociálních služeb uvádím v samostatné kapitole.

Nedílnou součástí moderních sociálních služeb je také rozvíjející se dobrovolnictví. Úloha dobrovolnictví je v sociálních službách podpůrná, „*dobrovolníci doplňují práci profesionálů a přispívají ke zvyšování kvality života klientů v sociálních službách*“ [5, s. 28].

1.2.1 Cíl sociálních služeb

Cílem sociálních služeb je „*zlepšit lidem společensky znevýhodněným kvalitu jejich života, případně je v maximální možné míře do společnosti začlenit, nebo společnost chránit před riziky, jejich jsou tito lidé nositeli*“ [6, s. 304].

Tohoto cíle je dosahováno různými formami a druhy sociálních služeb, které jsou financovány z více zdrojů a zřizovány a poskytovány od celostátní úrovně, přes regionální samosprávy, neziskové organizace a podnikatelské subjekty různých forem, až po zapojení rodin. Významnou roli hraje rovněž komunitní plánování sociálních služeb, jehož pomocí „*lze plánovat sociální služby v komunitě tak, aby především odpovídaly místním potřebám, aby byly poskytovány efektivně a na plánování sociálních služeb participovali (nebo měli možnost participovat) všichni, jichž se to týká*“ [7, s. 49].

Sociální služby, stejně jako ostatní služby, jsou charakteristické tím, že jsou nehmotné, tedy nezhmotnitelné v konkrétním předmětu, neoddělitelné, tedy s nezbytnou interakcí mezi poskytovatelem a uživatelem služby, heterogenní, tedy vyznačující se rozdílnou (variabilní) kvalitou jinak podobných služeb, zničitelné, tedy neuchovatelné,

neskladovatelné a s nemožností vlastnictví těchto služeb, pouze s právem je za daných podmínek využívat [6].

1.2.2 Formy poskytování sociálních služeb

Zákon o sociálních službách definuje tři hlavní formy poskytování sociálních služeb:

- pobytové sociální služby,
- ambulantní sociální služby,
- terénní sociální služby.

Jednotlivé formy poskytování sociálních služeb umožňují jejich zacílení přesně podle toho, komu a za jakých podmínek a okolností je služba určena. Některé sociální služby jsou poskytovány jen jednou formou, např. domovy pro seniory jsou poskytovány pouze ve formě pobytové sociální služby, osobní asistence může být poskytována jen ve formě terénní sociální služby. Jiné sociální služby mohou být poskytovány ve dvou formách, např. pečovatelská služba jako ambulantní a terénní, nebo ve všech třech formách, např. odlehčovací služby.

Pobytové sociální služby

Pobytové sociální služby jsou klientům poskytovány v zařízeních sociálních služeb, kde jsou klienti ubytováni dočasně nebo trvale. Většinou je u této formy služeb klientům poskytována 24 hodinová péče. Vybavení těchto zařízení je specializované podle služby, na kterou se dané zařízení zaměřuje. Jako pobytové sociální služby jsou poskytovány např. služby odlehčovací, týdenní stacionáře, azylové domy, chráněné bydlení, domovy pro seniory a další.

Ambulantní sociální služby

V zařízeních poskytujících ambulantní sociální služby nejsou klienti ubytováni, ale dochází do nich sami, jsou sem dopravováni nebo doprovázeni. Vybavení zařízení je specializované podle služby, kterou zařízení poskytuje. Provozní doba ambulantních služeb není nepřetržitá a klienti služby využívají v rámci stanovené provozní doby daného zařízení. Příkladem ambulantních služeb jsou denní stacionáře, pečovatelské nebo odlehčovací služby.

Terénní sociální služby

Při poskytování terénních sociálních služeb zůstává klient ve svém přirozeném prostředí, zpravidla doma a sociální pracovník mu službu poskytuje přímo tam. Může ovšem jít o poskytování služeb i mimo domov klientů, např. sociální poradenství nebo služby sociální prevence v případě bezdomovců, drogově závislých a podobně. Nejčastějším příkladem terénních sociálních služeb ovšem jsou pečovatelská služba nebo osobní asistence.

1.2.3 Druhy sociálních služeb

Zákon o sociálních službách definuje tři základní druhy sociálních služeb:

- sociální poradenství,
- služby sociální péče,
- služby sociální prevence.

Sociální poradenství

Sociální poradenství zahrnuje základní a odborné sociální poradenství. Základní poradenství je součástí všech druhů sociálních služeb a poskytovatelé sociálních služeb jej musí vždy zajistit. Jde při něm o poskytování informací přispívajících klientům k řešení nepříznivé sociální situace, ve které se ocitli. Odborné sociální poradenství je poskytováno ve specializovaných poradnách, jako jsou občanské poradny, dluhové poradny, manželské a rodinné poradny, poradny pro seniory, poradny pro osoby se zdravotním postižením a další. Tyto poradny mají za úkol zprostředkovat klientům kontakt se společenským prostředím, provádět sociálně terapeutické činnosti a pomáhat klientům při uplatňování jejich práv, zájmů a obstarávání osobních záležitostí.

Služby sociální péče

Cílem služeb sociální péče je podpořit život klientů, osob závislých na pomoci, v jejich přirozeném sociálním prostředí a umožnit jim zapojení do běžného života společnosti, a pokud jim to jejich nedovoluje, pak jim zajistit důstojné prostředí a zacházení v nejméně omezujícím prostředí. Podrobný popis jednotlivých služeb sociální péče uvádím dále včetně jejich přiřazení ke konkrétním typům zařízení sociálních služeb, která je poskytují.

Služby sociální prevence

Cílem služeb sociální prevence je pomoc klientům při překonání jejich nepříznivé sociální situace a ochrana společnosti před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů. Úkolem je zejména předcházet a zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou ohroženy krizovou sociální situací, způsobem života vedoucím ke konfliktu se společností a podobně.

1.2.4 Základní činnosti při poskytování sociálních služeb

Činnosti, které lze klientům v rámci sociálních služeb poskytovat je rovněž definován zákonem o sociálních službách. Jde o tyto základní činnosti uvedené v § 35 zákona:

- pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu (podávání stravy, oblékání a svlékání, přesun na lůžko, pohyb včetně pohybu na vozíku nebo s využitím speciálních pomůcek a podobně),
- pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu (například použití WC v domácím prostředí klienta nebo v zařízení sociálních služeb, mytí),
- poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy (dovoz stravy klientovi nebo její poskytnutí v zařízení sociálních služeb),
- poskytnutí ubytování, popřípadě přenocování (ubytování je poskytováno zejména u pobytových sociálních služeb),
- pomoc při zajištění chodu domácnosti (běžné činnosti spojené s chodem domácnosti klienta, jako jsou úklid, praní, nákupy a podobně),
- výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti (činnosti související s pracovním uplatněním klienta nebo s procvičováním jeho schopností),
- základní sociální poradenství (poskytování informací přispívajících klientům k řešení nepříznivé sociální situace),
- zprostředkování kontaktu se společenským prostředím (doprovod klienta k lékaři, do školy, na zájmové aktivity a podobně),
- sociálně terapeutické činnosti (pomoc klientovi při rozvoji schopností klienta při sociálním začleňování),
- pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí (asistence při jednáních s úřady a podobně),

- telefonická krizová pomoc (umožnění telefonické konzultace okamžité krizové situace),
- nácvik dovedností pro zvládání péče o vlastní osobu, soběstačnosti a dalších činností vedoucích k sociálnímu začlenění (například cvičení, která zvyšují míru soběstačnosti klienta),
- podpora vytváření a zdokonalování základních pracovních návyků a dovedností (činnost důležitá zejména u klientů v produktivním věku, kteří jsou dlouhodobě bez práce, směřující k získání zaměstnání).

1.2.5 Zařízení sociálních služeb

Zákon o sociálních službách vymezuje v § 34 pro poskytování sociálních služeb tato zařízení, která jsou často v praxi zřizována tak, že v rámci jednoho poskytovatele funguje na jednom místě několik zařízení společně, což může vést ke komplexnosti a zkvalitňování služeb poskytovaných klientům:

- centra denních služeb,
- denní stacionáře,
- týdenní stacionáře,
- domovy pro osoby se zdravotním postižením,
- domovy pro seniory,
- domovy se zvláštním režimem,
- chráněné bydlení,
- azylové domy,
- domy na půl cesty,
- zařízení pro krizovou pomoc,
- nízkoprahová denní centra,
- nízkoprahová zařízení pro děti a mládež,
- noclehárny,
- terapeutické komunity,
- sociální poradny,
- sociálně terapeutické dílny,
- centra sociálně rehabilitačních služeb,
- pracoviště rané péče,
- intervenční centra,

- zařízení následné péče.

Centra denních služeb

Centra denních služeb poskytují klientům ambulantní služby. Klienty jsou osoby se sníženou soběstačností z důvodu věku, onemocnění nebo zdravotního postižení. Poskytovány jsou jim služby pomoci při osobní hygieně, poskytnutí stravy, výchovné vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Tyto služby jsou poskytovány klientům za úhradu, jejíž výši stanoví dané zařízení. Maximální výše úhrady je omezena vyhláškou č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška“). Limit činí 170 Kč denně za celodenní stravu v rozsahu minimálně 3 hlavních jídel, 75 Kč za oběd a 130 Kč za hodinu pomoci při osobní hygieně, sociálně terapeutické činnosti a výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti [8].

Denní stacionáře

Denní stacionáře poskytují klientům ambulantní služby. Klienty jsou osoby se sníženou soběstačností z důvodu věku, duševního onemocnění nebo zdravotního postižení. Poskytovány jsou jim služby pomoci při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu, osobní hygieně, poskytnutí stravy, výchovné vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Tyto služby jsou poskytovány klientům za úhradu, jejíž výši stanoví dané zařízení. Maximální výše úhrady je omezena vyhláškou. Limit činí 170 Kč denně za celodenní stravu v rozsahu minimálně 3 hlavních jídel, 75 Kč za oběd a 130 Kč za hodinu pomoci při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu, osobní hygienu, sociálně terapeutické činnosti a výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti [8].

Týdenní stacionáře

Týdenní stacionáře poskytují klientům pobytové služby. Klienty jsou osoby se sníženou soběstačností z důvodu věku, duševního onemocnění nebo zdravotního postižení. Poskytovány jsou jim služby ubytování, pomoci při osobní hygieně, při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu, poskytnutí stravy, výchovné vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické

činnosti a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Tyto služby jsou poskytovány klientům za úhradu, jejíž výši stanoví dané zařízení. Maximální výše úhrady je omezena vyhláškou. Limit činí 210 Kč za den ubytování a 170 Kč denně za celodenní stravu minimálně v rozsahu 3 hlavních jídel [8].

Domovy pro osoby se zdravotním postižením

Domovy pro osoby se zdravotním postižením poskytují klientům pobytové služby. Klienty jsou osoby se sníženou soběstačností z důvodu zdravotního postižení. Poskytovány jsou jim ubytování, služby pomoci při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu, při osobní hygieně, poskytnutí stravy, výchovné vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Tyto služby jsou poskytovány klientům za úhradu, jejíž výši stanoví dané zařízení. Maximální výše úhrady je omezena vyhláškou. Limit činí 170 Kč denně za celodenní stravu v rozsahu minimálně 3 hlavních jídel a 210 Kč za den ubytování [8].

Domovy pro seniory

Domovy pro seniory poskytují klientům pobytové služby. Klienty jsou osoby se sníženou soběstačností z důvodu věku. Poskytovány jsou jim ubytování, strava, služby pomoci při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu, při osobní hygieně, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti, aktivizační činnosti a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Tyto služby jsou poskytovány klientům za úhradu, jejíž výši stanoví dané zařízení. Maximální výše úhrady je omezena vyhláškou. Limit činí 170 Kč denně za celodenní stravu v rozsahu minimálně 3 hlavních jídel a 210 Kč za den ubytování [8].

Domovy se zvláštním režimem

Domovy se zvláštním režimem poskytují klientům pobytové služby. Klienty jsou osoby se sníženou soběstačností z důvodu duševního onemocnění, demence nebo drogové závislosti. Poskytovány jsou jim ubytování, strava, služby pomoci při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu, při osobní hygieně, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti, aktivizační činnosti a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Tyto služby jsou poskytovány klientům za úhradu, jejíž výši stanoví dané zařízení.

Maximální výše úhrady je omezena vyhláškou. Limit činí 170 Kč denně za celodenní stravu v rozsahu minimálně 3 hlavních jídel a 210 Kč za den ubytování [8].

Chráněné bydlení

Zařízení chráněného bydlení poskytují klientům pobytové služby. Klienty jsou osoby se sníženou soběstačností z důvodu zdravotního postižení, chronického nebo duševního onemocnění. Poskytovány jsou jim ubytování, strava, pomoc při zajištění chodu domácnosti, pomoc při osobní hygieně, aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Tyto služby jsou poskytovány klientům za úhradu, jejíž výši stanoví dané zařízení. Maximální výše úhrady je omezena vyhláškou. Limit činí 170 Kč denně za celodenní stravu v rozsahu minimálně 3 hlavních jídel a 210 Kč za den ubytování a 130 Kč za hodinu pomoci při zajištění chodu domácnosti a pomoci při osobní hygieně. V porovnání s domovy se zvláštním režimem umožňují klientovi pobyt podobný běžnému bydlení s mnohem vyšším stupněm samostatnosti [8].

Azylové domy

Azylové domy poskytují klientům pobytové služby přechodného ubytování. Klienty jsou osoby v nepříznivé sociální situaci bez vlastního bydlení. Poskytovány jsou jim ubytování, strava a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Tyto služby jsou poskytovány klientům za úhradu, jejíž výši stanoví dané zařízení. Maximální výše úhrady je omezena vyhláškou. Limit činí 170 Kč denně za celodenní stravu v rozsahu minimálně 3 hlavních jídel a 130 Kč za den ubytování nebo v případě rodiny pak 100 Kč za den za dospělou osobu a 70 Kč za den za nezletilé dítě [8].

Domy na půl cesty

Domy na půl cesty poskytují klientům pobytové služby. Klienty jsou osoby propuštěné z výkonu trestu, z ochranné léčby nebo ze zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy. Zpravidla jde o osoby do 26 let věku. Poskytovány jsou jim ubytování, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Tyto služby jsou poskytovány klientům za úhradu, jejíž výši stanoví dané zařízení. Maximální výše úhrady je omezena vyhláškou. Limit činí 130 Kč za den ubytování [8].

Zařízení pro krizovou pomoc

Zařízení pro krizovou pomoc poskytují klientům jak terénní, tak ambulantní nebo pobytové služby. Klienty jsou osoby v ohrožení zdraví nebo života neschopné dočasně vyřešit tuto nepříznivou sociální situaci vlastními silami. Poskytovány jsou jim ubytování, strava, sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Tyto služby jsou poskytovány klientům bezplatně.

Nízkoprahová denní centra

Nízkoprahová denní centra poskytují klientům terénní nebo ambulantní služby. Klienty jsou osoby bez domova. Poskytovány jsou jim strava, služby pomoci při osobní hygieně a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Tyto služby jsou poskytovány klientům bezplatně.

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež poskytují klientům terénní nebo ambulantní služby. Klienty jsou osoby od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy. Poskytovány (i anonymně) jsou jim zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti, aktivizační činnosti a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Tyto služby jsou poskytovány klientům bezplatně.

Noclehárny

Noclehárny poskytují klientům ambulantní služby. Klienty jsou osoby bez domova. Poskytovány jsou jim služby pomoci při osobní hygieně a přenocování. Tyto služby jsou poskytovány klientům bezplatně nebo za nepatrnou úhradu.

Terapeutické komunity

Terapeutické komunity poskytují klientům pobytové služby. Klienty jsou osoby drogově závislé nebo osoby s duševním onemocněním. Poskytovány jsou jim ubytování, strava, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Tyto služby jsou poskytovány klientům za úhradu, jejíž výši stanoví dané zařízení. Maximální výše úhrady je omezena vyhláškou. Limit činí 170 Kč denně za celodenní stravu v rozsahu minimálně 3 hlavních jídel a 180 Kč za den ubytování [8].

Sociální poradny

Sociální poradny poskytují klientům základní a odborné sociální poradenství. Klienty jsou osoby v jakékoliv nepříznivé sociální situaci. Základní poradenství je součástí všech druhů sociálních služeb a poskytovatelé sociálních služeb jej musí vždy zajistit. Jde při něm o poskytování informací přispívajících klientům k řešení nepříznivé sociální situace. Odborné sociální poradenství je poskytováno ve specializovaných poradnách, jako jsou občanské poradny, dluhové poradny, manželské a rodinné poradny, poradny pro seniory, poradny pro osoby se zdravotním postižením a další. Tyto služby jsou poskytovány klientům bezplatně.

Sociálně terapeutické dílny

Sociálně terapeutické dílny poskytují klientům ambulantní služby. Klienty jsou osoby se sníženou soběstačností z důvodu věku, osoby se zdravotním postižením nebo duševním onemocněním. Poskytovány jsou jim v rámci práce v řemeslných dílnách také strava, služby pomoci při osobní hygieně, při péči o vlastní osobu a vytváření a zdokonalování základních pracovních návyků. Tyto služby jsou poskytovány klientům bezplatně kromě stravy. Maximální výše úhrady je omezena vyhláškou. Limit činí 170 Kč denně za celodenní stravu v rozsahu minimálně 3 hlavních jídel a 75 Kč za oběd [8].

Centra sociálně rehabilitačních služeb

Centra sociálně rehabilitačních služeb poskytují klientům ambulantní nebo pobytové služby. Klienty jsou osoby se sníženou soběstačností z různých důvodů. Poskytovány jsou jim nácvik dovedností pro péči o vlastní osobu a soběstačnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí a případně strava a ubytování. Cílem je posílit nezávislost a soběstačnost klientů. Tyto služby jsou poskytovány klientům za úhradu, jejíž výši stanoví dané zařízení. Maximální výše úhrady je omezena vyhláškou. Limit činí 170 Kč denně za celodenní stravu v rozsahu minimálně 3 hlavních jídel, 75 Kč za oběd a 210 Kč za den ubytování [8].

Pracoviště rané péče

Pracoviště rané péče poskytují klientům terénní a ambulantní služby. Klienty jsou zdravotně postižené děti do 7 let, jejichž vývoj je ohrožen v důsledku zdravotního stavu a jejich rodiče. Poskytovány jsou jim výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,

zprostředkování kontaktu se sociálním prostředím, sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Tyto služby jsou poskytovány klientům bezplatně.

Intervenční centra

Intervenční centra poskytují klientům ambulantní, terénní nebo pobytové služby. Klienty jsou osoby ohrožené násilným chováním ze strany blízké osoby nebo osoby, která s nimi žije ve společné domácnosti. Poskytovány jsou jim ubytování, strava, sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Tyto služby jsou poskytovány klientům bezplatně.

Zařízení následné péče

Zařízení následné péče poskytují klientům ambulantní nebo pobytové služby. Klienty jsou drogově závislé osoby, které absolvovaly léčení a osoby s duševním onemocněním. Poskytovány jsou jim ubytování, strava, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Cílem je podpořit návrat těchto osob do normálního života. Tyto služby jsou poskytovány klientům za úhradu, jejíž výši stanoví dané zařízení. Maximální výše úhrady je omezena vyhláškou. Limit činí 170 Kč denně za celodenní stravu v rozsahu minimálně 3 hlavních jídel, 75 Kč za oběd a 180 Kč za den ubytování [8].

1.2.6 Kapacita sociálních služeb

V ČR bylo k 31. 12. 2018 registrováno 5 675 sociálních služeb s celkovým počtem 257 tisíc smluvních klientů. Služby byly poskytovány 2 154 poskytovateli s celkovým počtem 75 656 zaměstnanců [9].

Největší kapacitou sociálních služeb disponují domovy pro seniory s 36 250 lůžky v 539 zařízeních, dále pak domovy se zvláštním režimem s kapacitou 20 543 lůžek v 357 zařízeních, domovy pro osoby se zdravotním postižením s 11 575 lůžky v 208 zařízeních, pečovatelské služby s 56 029 klienty v 712 zařízeních a odborné sociální poradenství s 9 470 klienty v 543 zařízeních. Přes uvedené údaje nepokrývají v současnosti kapacity sociálních služeb svým rozsahem potřeby občanů ČR. Jako optimální se dle MPSV jeví navýšení kapacit v sociálních službách o 36 % do roku 2025.

Zřizovatelem sociálních služeb jsou nejčastěji obce a kraje s 1 536 službami, následují církve s 1 052 službami a další subjekty uvedené v tabulce 1.1.

Tab. 1.1 Počty registrovaných sociálních služeb dle právní formy poskytovatele

Právní forma poskytovatele	Počet registrovaných služeb
Církev a církevní právnická osoba	1 052
Obecně prospěšná společnost	1 041
Spolek	802
Příspěvková organizace obce	774
Příspěvková organizace kraje	762
Ústav	462
Obec	320
Společnost s ručením omezeným	229
Pobočný spolek	80
Akciová společnost	76
Ostatní	77
Celkový počet	5 675

Zdroj: vlastní zpracování dle [9].

1.2.7 Financování sociálních služeb

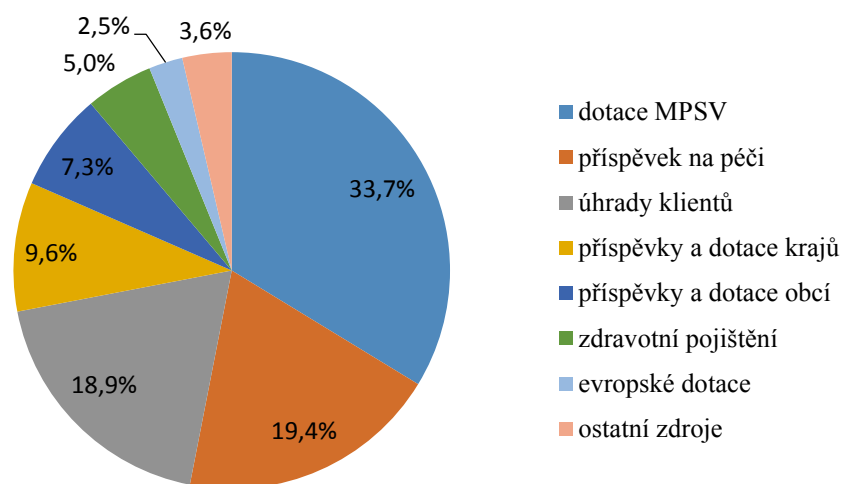
Sociální služby jsou financovány vícezdrojově. Na jejich financování se podílí stát z rozpočtu Ministerstva práce a sociálních věcí ČR (dotace MPSV a příspěvek na péči), regionální samosprávy (kraje a obce), klienti z vlastních zdrojů, platby z veřejného zdravotního pojištění, příjmy z Evropské unie, dárci a ostatní zdroje.

Některé sociální služby jsou ze zákona poskytovány bez finanční spoluúčasti klientů. Tyto služby jsou uvedeny v § 72 zákona o sociálních službách a patří mezi ně sociální poradenství, raná péče, telefonická krizová pomoc, tlumočnické služby, krizová pomoc, některé služby následné péče, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením, terénní programy, některé sociální rehabilitace, sociální služby v kontaktních centrech a nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež, některé služby sociálně terapeutických dílen a sociální služby intervenčních center.

1.2.8 Příjmy sociálních služeb

V roce 2018 činily celkové příjmy sociálních služeb 44,5 miliard Kč, z toho činily 14,9 mld. Kč dotace MPSV, 8,6 mld. Kč příspěvek na péči, 8,4 mld. Kč úhrady klientů, 4,2 mld. Kč příspěvky a dotace krajů, 3,2 mld. Kč příspěvky a dotace obcí, 2,3 mld. Kč

platby za zdravotnické úkony hrazené z prostředků veřejného zdravotního pojištění, 1,1 mld. Kč prostředky z EU (individuální projekty z Operačního programu Zaměstnanost v rámci Evropského sociálního fondu) a 1,8 mld. Kč činily příjmy z ostatních zdrojů, kterými jsou příspěvky a dary od fyzických nebo právnických osob, církví, granty, příjmy z prodeje vlastních služeb, výrobků a zboží, prostředky na podporu aktivní politiky zaměstnanosti a ostatní příjmy (graf 1.1).

Graf 1.1 Struktura příjmů sociálních služeb

Zdroj: vlastní zpracování dle [9].

Údaje vycházejí ze statistických dat MPSV, kterému je vždy do 30. června následujícího roku předávají v souladu se zákonem o sociálních službách jejich poskytovatelé.

Vzhledem k tomu, že úhrady klientů v pobytových službách jsou limitovány tak, aby úhrada klienta za ubytování a stravu nepřesáhla 85 % příjmů klienta, mají na příjmy sociálních služeb vliv i zvyšování starobních nebo invalidních důchodů. Vedle výše příspěvku na péči, který je adresně vyplácen přímo poskytovatelům péče, ovlivňuje výši příjmů i doplatek na bydlení, který je vyplácen nejčastěji klientům azylových domů. V roce 2018 bylo na této dávce do sociálních služeb vyplaceno 160 mil. Kč.

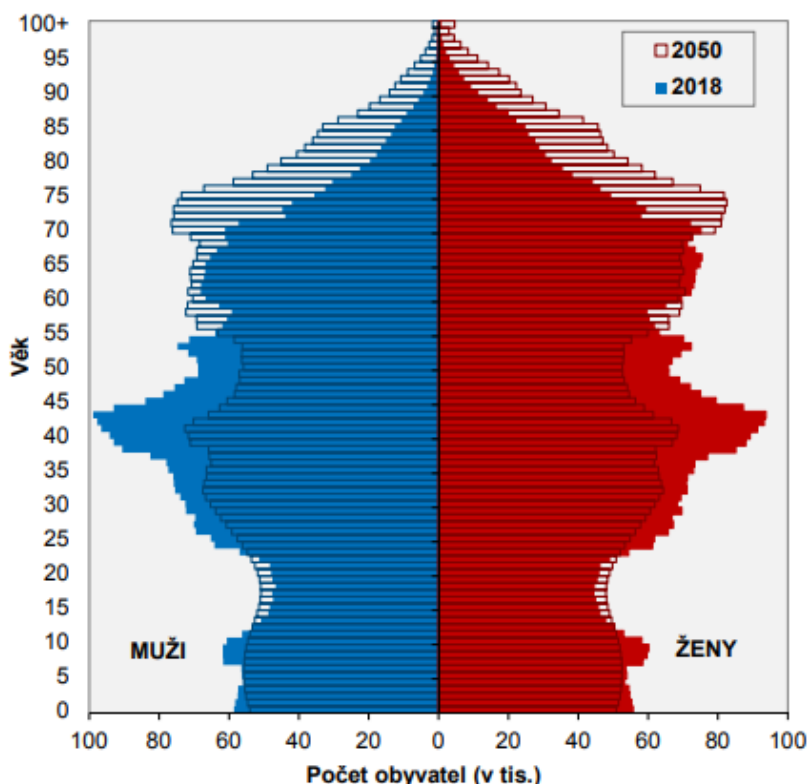
Úhrady zdravotních pojišťoven za ošetrovatelskou péči v pobytových zařízeních sociálních služeb činily v roce 2018 celkem 2,3 mld. Kč. Tyto zdravotní výkony jsou specifikovány v § 36 zákona o sociálních službách. Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i. V rámci svého šetření provedeného v letech 2014-2015 zjistil, že skutečné náklady na zdravotní péči poskytovanou v sociálních službách jsou z veřejného

zdravotního pojištění hrazeny jen z 15 %. Vzhledem k tomu, že tato péče nemůže být hrazena z dotace MPSV, musí být dotována z jiných příjmů [10].

S rostoucí kapacitou zařízení sociálních služeb, rostoucími dotacemi MPSV, zvyšujícími se starobními a invalidními důchody a zvyšujícím se příspěvkem na péči rostou také celkové příjmy sociálních služeb. Celkové příjmy sociálních služeb rostou v posledních sedmi letech meziročně v průměru o 10 %. V roce 2013 činily celkové příjmy 28,6 mld. Kč, v roce 2019 činily 47,4 mld. Kč (údaj za rok 2019 je odhadem MPSV, konečná hodnota bude známa až po 30. 6. 2020) [9].

1.2.9 Investice do sociálních služeb

Vzhledem k demografickému vývoji, stárnutí obyvatelstva a prodlužující se délce života narůstá i poptávka po sociálních službách. Věková struktura obyvatelstva je znázorněna v grafu 1.2 Projekce vývoje věkové skladby obyvatelstva ČR v roce 2018 a 2050, z něhož je patrný růst seniorské složky, její početní převaha nad dětskou složkou a pro sociální služby a zejména s ohledem na negativní dopad pro jejich financování pak početní redukce produktivního obyvatelstva.

Graf 1.2 Projekce vývoje věkové skladby obyvatelstva ČR v roce 2018 a 2050
Zdroj: [11].

Kapacita sociálních služeb je nižší, než jsou reálné potřeby. V tabulce 1.2 je uvedena celková kapacita sociálních služeb, jejich potřebnost v roce 2019 a prognóza potřebné kapacity v roce 2030. Údaje jsou zpracovány na základě demografických dat Českého statistického úřadu a strategických plánů MPSV. Celková kapacita 2019 vychází ze stavu uvedeného v Registru poskytovatelů sociálních služeb k 31. 3. 2019 a její velikost je uvedena u každé služby v příslušných jednotkách stanovených pro danou službu v registru, např. u domovů pro seniory jsou to lůžka, u odborného sociálního poradenství počet 30 minutových jednání (intervencí) za rok, u osobní asistence, průvodcovské a předčitatelské služby nebo pečovatelské služby počet klientů, u terénních programů počet 10 minutových jednání (kontaktů) za rok, u nocleháren počet lůžek apod.

Tab. 1.2 Celková kapacita sociálních služeb

Druh sociální služby	Celková kapacita 2019	Aktuální potřebnost 2019	Aktuální kapacitní deficit	Prognóza potřebné kapacity 2030
Odborné sociální poradenství	11 786	12 257	4 %	13 012
Osobní asistence	6 623	8 351	26 %	10 121
Pečovatelská služba	58 986	66 210	12 %	84 945
Tísňová péče	6 630	7 000	6 %	7 735
Průvodcovské a předčitatelské služby	298	350	17 %	357
Podpora samostatného bydlení	531	859	62 %	987
Odlehčovací služby	2 850	5 350	88 %	5 671
Centra denních služeb	1 585	1 640	3 %	2 165
Denní stacionáře	4 920	5 332	8 %	7 358
Týdenní stacionáře	761	866	14 %	1 299
Domovy pro OZP	11 498	12 179	6 %	17 050
Domovy pro seniory	36 059	47 242	31 %	60 705
Domovy se zvláštním režimem	20 034	24 878	24 %	36 819
Chráněné bydlení	3 586	5 010	40 %	6 313
Sociální služby ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče	1 651	1 858	13 %	1 700
Raná péče	2 471	2 872	16 %	3 331
Telefonická krizová pomoc	9 307	11 549	24 %	12 357
Tlumočnické služby	2 499	3 402	36 %	4 119
Azylové domy	6 781	12 252	81 %	16 252
Domy na půl cesty	360	410	14 %	410
Kontaktní centra	1 734	2 213	28 %	2 600
Krizová pomoc	1 386	2 256	63 %	2 424
Nízkoprahová denní centra	1 912	1 912	0 %	2 390
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	11 371	11 371	0 %	13 255
Noclehárny	352	586	66 %	1 172
Služby následné péče	1 174	1 446	23 %	2 000
Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	7 442	10 000	34 %	15 000

Druh sociální služby	Celková kapacita 2019	Aktuální potřeba 2019	Aktuální kapacitní deficit	Prognóza potřebné kapacity 2030
Sociálně aktivizační služby pro seniory a OZP	20 032	20 157	1 %	22 313
Terénní programy	10 049	10 690	6 %	15 463
Sociální rehabilitace	9 157	9 157	0 %	9 400

Zdroj: vlastní zpracování dle [9].

Z uvedených dat vyplývá, že je nezbytné zajistit navyšování kapacity sociálních služeb, zejména pak kapacity pobytových sociálních služeb, pro které jsou nezbytné investiční prostředky. Tyto prostředky jsou vyčleňovány ze státního rozpočtu.

V současné době má MPSV zřízen investiční dotační titul Rozvoj a obnova materiálně technické základny sociálních služeb. Současně lze prostřednictvím Ministerstva pro místní rozvoj ČR čerpat investiční dotace z fondů EU z Integrovaného regionálního operačního programu IROP. Z programu Rozvoj a obnova materiálně technické základny sociálních služeb bylo v roce 2019 čerpáno 427,4 mil. Kč a z programu IROP bylo k roku 2019 čerpáno na sociální služby 4,5 mld. Kč.

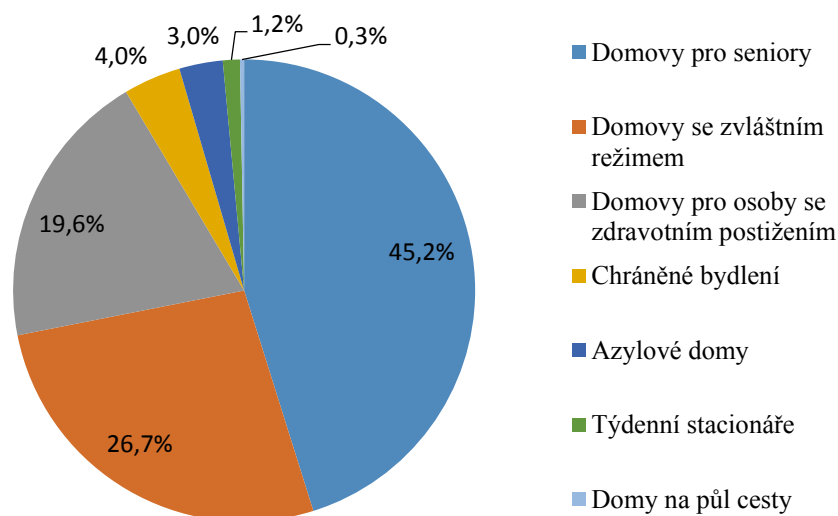
1.2.10 Náklady sociálních služeb

Náklady sociálních služeb se rozumí veškeré náklady související s poskytováním sociálních služeb. Vyloučeny jsou náklady na doplňkovou činnost prováděnou poskytovateli sociálních služeb. Mezi hlavní složky patří osobní náklady, tedy mzdy a platy zaměstnanců v sociálních službách a sociální a zdravotní pojištění z těchto mezd a platů, které představují 73 % z celkových nákladů, dále jsou to náklady na potraviny, energie, nájemné, pohonné hmoty, cestovní náhrady apod.

Náklady sociálních služeb se v jednotlivých krajích liší. Hlavním důvodem je rozdílná struktura sociálních služeb a rozdílná úroveň mezd v jednotlivých krajích. Náklady se liší také v závislosti dle druhu poskytované sociální služby, jiné jsou náklady související s poskytováním služeb v domovech pro seniory, jiné v domovech pro osoby se zdravotním postižením nebo domovech se zvláštním režimem. Rozdílné náklady pro jednotlivé druhy péče vykazují také zařízení dle jejich velikosti, kdy velká zařízení často dosahují výhod souvisejících například s centrálním nákupem a efektivnější administrativou.

Náklady pobytových sociálních služeb

Náklady na pobytové sociální služby v roce 2018 činily 85 % všech nákladů souvisejících s poskytováním sociálních služeb. Nejvyšší podíl na výdajích na pobytové sociální služby mají výdaje na domovy pro seniory, které v roce 2018 činily 14,6 mld. Kč, výdaje na domovy se zvláštním režimem činily v roce 2018 8,6 mld. Kč, na domovy pro osoby se zdravotním postižením 6,3 mld. Kč, chráněné bydlení 1,3 mld. Kč, azylové domy 1,0 mld. Kč, týdenní stacionáře 0,4 mld. Kč a domy na půl cesty 0,1 mld. Kč. Podíl jednotlivých druhů zařízení na výdajích je znázorněn v grafu 1.3.

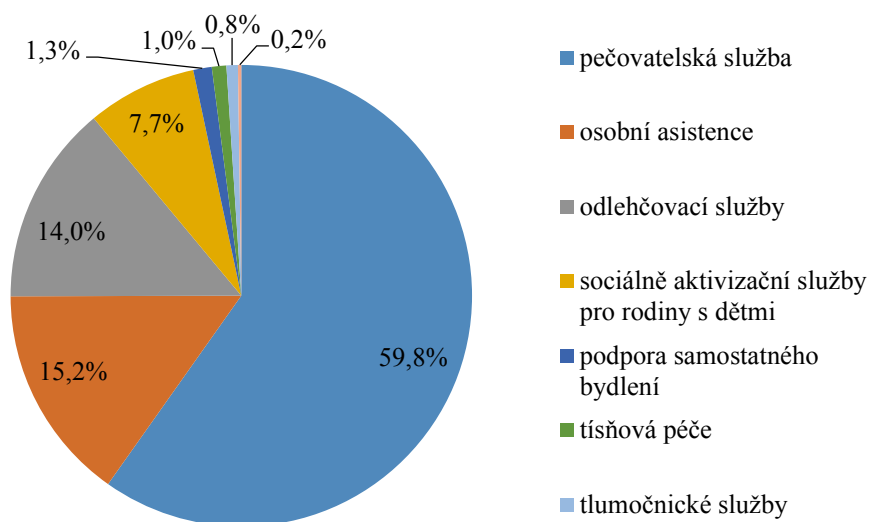
Graf 1.3 Náklady pobytových sociálních služeb za rok 2018

Zdroj: vlastní zpracování dle [12].

Náklady terénních a ambulantních sociálních služeb

Náklady na terénní sociální služby jsou dle Vostatka v přepočtu na hodinu sociální péče vyšší, než náklady v pobytových zařízeních [13]. Důvodem je, že terénní pracovník poskytuje službu v daném čase pouze jednomu klientovi, kdežto v pobytových službách je péče věnována ve stejném čase více klientům. Současně je nutné připomenout, že osobní náklady činí více než tři čtvrtiny celkových nákladů sociálních služeb. Opomenout nelze ani skutečnost, že rozsah péče zajišťované v terénních a ambulantních sociálních službách je podstatně menší, než u pobytových sociálních služeb a stejně tak je výrazně nižší i celkový objem výdajů na tyto služby v porovnání se službami pobytovými. Náklady na terénní a ambulantní sociální služby v roce 2018 činily 15 % všech nákladů souvisejících s poskytováním sociálních služeb.

Nejvyšší podíl na výdajích na terénní a ambulantní sociální služby mají výdaje na pečovatelskou službu, které v roce 2018 činily 3,5 mld. Kč, výdaje na služby osobní asistence činily 0,9 mld. Kč, odlehčovací služby 0,8 mld. Kč, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi 0,4 mld. Kč, podpora samostatného bydlení 0,1 mld. Kč a ostatní terénní a ambulantní služby celkem 0,1 mld. Kč. Podíl jednotlivých druhů terénních a ambulantních služeb na výdajích je znázorněn v grafu 1.4.

Graf 1.4 Podíl jednotlivých druhů terénních a ambulantních služeb na celkových výdajích
Zdroj: vlastní zpracování dle [12].

2 Analýza a zhodnocení

Analýza sociálních služeb poskytovaných na území města Olomouce provedená v této kapitole vychází zejména z poznatků o sociálních službách v ČR uvedených v předchozích kapitolách, ze statistických informací zveřejněných Českým statistickým úřadem, Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR, Krajským úřadem Olomouckého kraje, Magistrátem statutárního města Olomouce a vlastních zjištění ze zdrojů od poskytovatelů sociálních služeb na území města Olomouce.

2.1 Základní sociodemografická charakteristika města Olomouce

Město Olomouc leží v centrální části Moravy v Hornomoravském úvalu. Olomouc je statutárním městem a krajským městem Olomouckého kraje, je kulturním, historickým, vzdělávacím a hospodářským centrem regionu s rozvinutým průmyslem a službami a je dopravním uzlem napojeným na dálniční síť a železničním uzlem na železničním koridoru spojujícím Prahu a Bohumín. V Olomouci sídlí řada podniků a institucí přesahujících svých významem hranice regionu, z nichž mezi nejvýznamnější patří Univerzita Palackého v Olomouci, Fakultní nemocnice Olomouc, Arcibiskupství olomoucké, řada firem v oblasti strojírenského a elektrotechnického průmyslu, inovativní firmy v oboru biomedicíny, nanotechnologií a biotechnologií, potravinářství a dalších oborů.

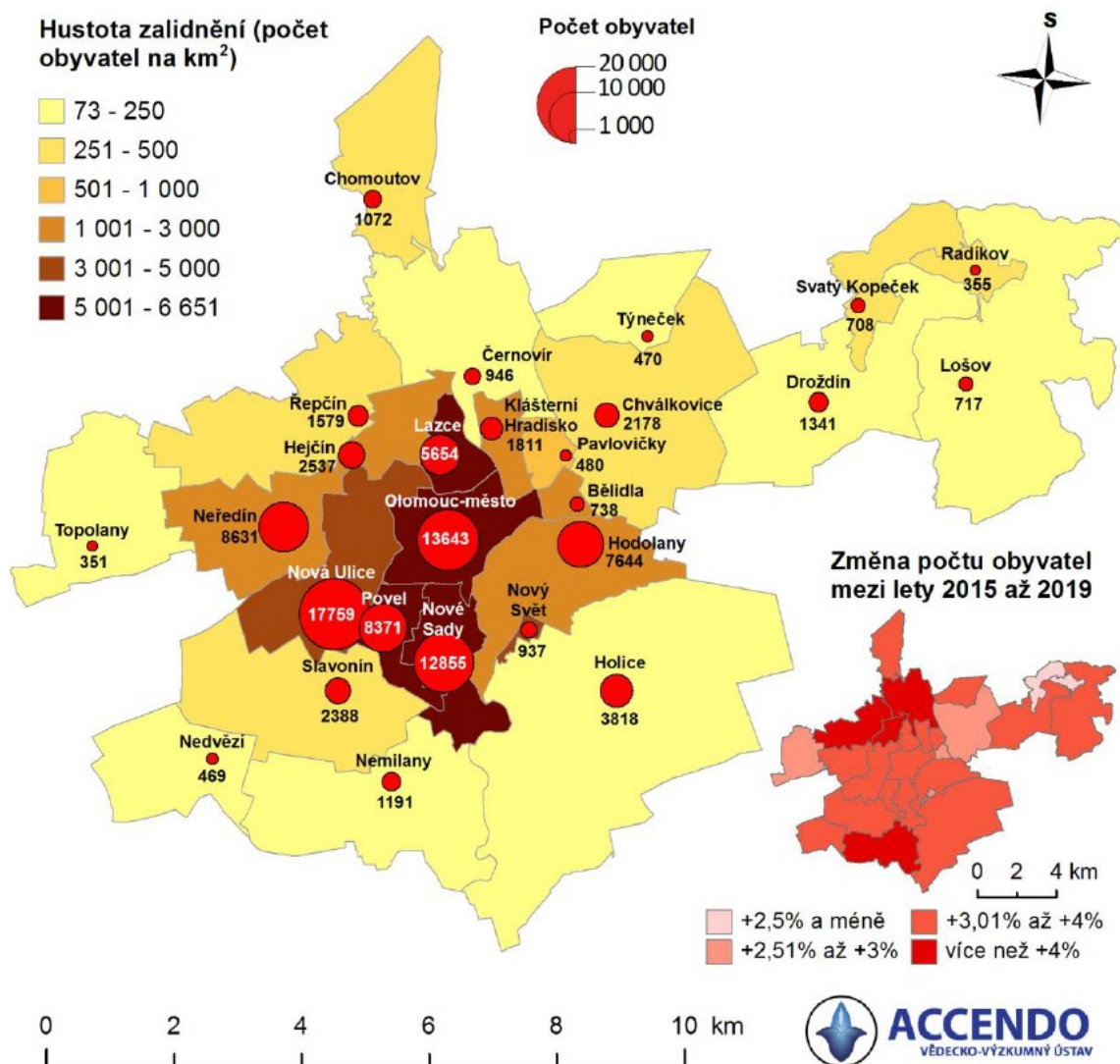
Olomouc je se 100 tisíci obyvateli šestým největším městem ČR, je po Praze druhou největší památkovou rezervací s řadou významných památek a muzeí. Olomouc lze také charakterizovat jako město s výrazným potenciálem růstu, který vychází z jeho vhodné polohy, z vysoké hospodářské úrovně a dostatku kvalifikovaných pracovníků.

2.2 Demografická analýza města Olomouce

Celkový počet obyvatel města k 1. 1. 2019 činil 100 523. Největší hustotu zalidnění přesahující 5 000 obyvatel na km² mají městské části Olomouc-město, Lazce, Nové Sady a Povel. Nejvíce obyvatel žije v městské části Nová Ulice. Počet obyvatel města od roku 2011 roste, přičemž největší nárůst je v městské části Řepčín, kde se počet obyvatel

mezi lety 2011 a 2019 zvýšil o více než 6 %. Celkově se počet obyvatel města v roce 2019 zvýšil o 1 052 v porovnání s rokem 2011. Největší podíl na celkovém počtu obyvatelstva má v roce 2019 věková skupina 15 - 64 let s 63,4 %, následuje věková skupina nad 65 let s 20,3 % a nejmenší podíl má skupina 0 - 14 let s 16,3 %.

Hustota zalidnění, počet obyvatel a jeho změna v jednotlivých městských částech je znázorněna na mapě na obr. 2.1.

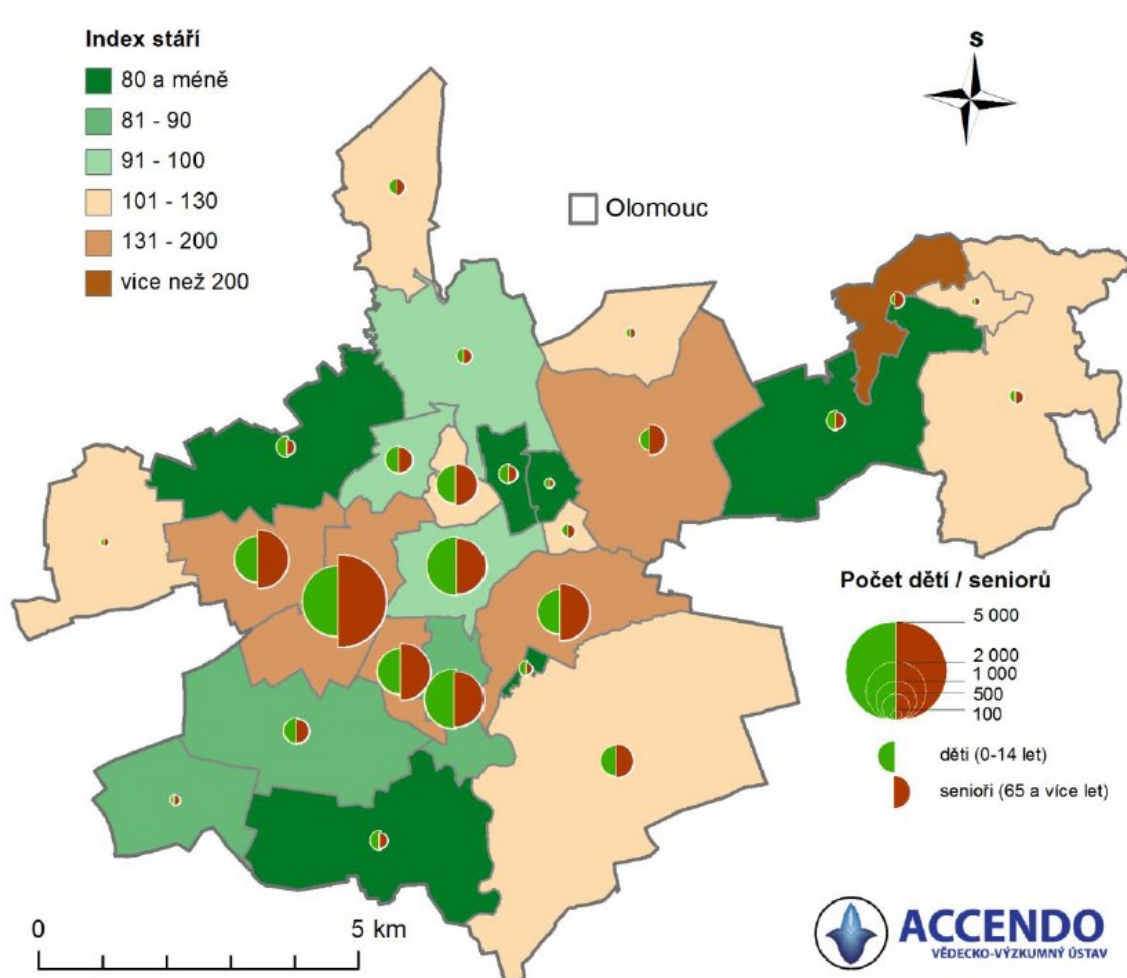

Obr. 2.1 Počet obyvatel a hustota zalidnění v městských částech Olomouce
Zdroj: [14].

Věkovou strukturu obyvatelstva charakterizovanou počtem obyvatel ve věku nad 65 let připadajícím na sto dětí ve věku 0 – 14 let vyjadřuje index stárí.

Tento index se v jednotlivých městských částech značně liší, největší podíl seniorů na 100 dětí má městská část Svätý Kopeček, kde index stárí k 28. 2. 2019 dosahuje

hodnoty 230, nejnižší hodnotu indexu stáří má městská část Řepčín, a to 55. Index stáří města Olomouce k 28. 2. 2019 činil 121. Z tohoto ukazatele je zřejmé, že v Olomouci je více seniorů nad 65 let než dětí do 15 let. Počet obyvatel městských částí a podíl věkových skupin je vyjádřen na mapě na obrázku 2.2.

Obr. 2.2 Index stáří a celkový počet dětí a seniorů v místních částech města Olomouce k 28. 2. 2019
Zdroj: [14].

Počet obyvatel v městských částech Olomouce k 28. 2. 2019 dle věkových skupin je uveden v tabulce 2.1. V tabulce uvádím rovněž výpočet indexu stáří, tedy počtu obyvatel ve věku nad 65 let připadajícím na sto dětí ve věku 0 – 14 let, v jednotlivých městských částech Olomouce. Městské části jsou v tabulce seřazeny dle hodnoty indexu stáří.

Tab. 2.1 Počet obyvatel v městských částech Olomouce dle věkových skupin

Městská část	Počet obyvatel	sk. 0-14	sk. 15-64	sk. 65+	Index stáří
Svatý Kopeček	708	86	424	198	230
Chválkovice	2 178	315	1 237	626	199
Nová Ulice	17 759	2 759	10 507	4 493	163
Hodolany	7 644	1 191	4 547	1 906	160
Neředín	8 631	1 268	5 408	1 955	154
Povel	8 371	1 288	5 217	1 866	145
Lazce	5 654	896	3 680	1 078	120
Holice	3 818	595	2 520	703	118
Radíkov	355	56	237	62	111
Týneček	470	77	309	84	109
Bělidla	738	124	480	134	108
Chomoutov	1 072	177	708	187	106
Topolany	351	59	230	62	105
Lošov	717	130	451	136	105
Olomouc-město	13 643	1 985	9 829	1 829	92
Černovír	946	177	608	161	91
Hejčín	2 537	495	1 593	449	91
Slavonín	2 388	468	1 511	409	87
Nové Sady	12 855	2 092	8 992	1 771	85
Nedvězí	469	85	313	71	84
Droždín	1 341	272	855	214	79
Nový Svět	937	163	654	120	74
Klášteří Hradisko	1 811	283	1 338	190	67
Pavlovičky	480	82	345	53	65
Nemilany	1 191	273	746	172	63
Řepčín	1 579	334	1 063	182	54

Zdroj: vlastní zpracování dle [14].

2.3 Demografická prognóza města Olomouce do roku 2030

Celkový počet obyvatel města Olomouce klesl ze 107 tisíc v roce 1993 na 100 tisíc v roce 2012, od kterého počet obyvatel mírně vzrostl na necelých 101 tisíc v roce 2019. Z predikce vývoje počtu obyvatel do roku 2030 je zřejmé, že v první části tohoto desetiletí se počet obyvatel mírně zvýší a v jeho závěru opět dojde k mírnému poklesu zpět na úroveň roku 2012. Zároveň s tím ovšem dojde ke změně indexu stáří z hodnoty 121 v roce 2019 na 147 v roce 2030. Počet seniorů nad 65 let se zvýší z 20 tisíc v roce 2018 na 22 tisíc v roce 2030. Významná tedy není změna celkového počtu obyvatel města, ale změna věkové struktury obyvatelstva, kde dochází k růstu podílu obyvatel

ve věku nad 65 let o 2,3 procentního bodu na 22,6 % a poklesu podílu produktivní složky, tedy obyvatel ve věku 15-64 let o 2,8 procentního bodu na 60,6 %. Podíl dětské složky se v Olomouci téměř nezmění, klesne ve srovnání s rokem 2018 o 0,5 procentního bodu na 16,8 % v roce 2030 [14].

2.4 Sociální služby poskytované na území města Olomouce

Přehled sociálních služeb poskytovaných na území města Olomouce a počet jejich klientů k 31. 12. 2018 uvádím v tabulce 2.2.

Tab. 2.2 Počet sociálních služeb na území města v roce 2018 a jejich kapacita

Název služby	Druh služby	Počet služeb	Počet poskytovatelů	Počet uživatelů
Sociální poradenství	poradenství	18	17	4 846
Osobní asistence	péče	2	2	185
Pečovatelská služba	péče	6	5	1 917
Podpora samostatného bydlení	péče	2	2	34
Odlehčovací služby	péče	2	2	289
Centra denních služeb	péče	1	1	95
Denní stacionáře	péče	5	4	141
Týdenní stacionáře	péče	1	1	7
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	péče	1	1	19
Domovy pro seniory	péče	2	2	639
Domovy se zvláštním režimem	péče	1	1	20
Chráněné bydlení	péče	4	4	179
Raná péče	prevence	2	2	0
Telefonická krizová pomoc	prevence	1	1	0
Tlumočnické služby	prevence	2	2	131
Azylové domy	prevence	5	2	329
Kontaktní centra	prevence	1	1	398
Krizová pomoc	prevence	1	1	245
Intervenční centra	prevence	1	1	130
Nízkoprahová denní centra	prevence	1	1	1 003
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	prevence	4	4	730
Noclehárny	prevence	3	2	506
Služby následné péče	prevence	1	1	31
Sociálně aktivizační služby pro seniory a OZP	prevence	7	7	614
Sociálně terapeutické dílny	prevence	1	1	20
Terénní programy	prevence	8	5	1 632
Sociální rehabilitace	prevence	9	8	450
Celkem		101	89	14 599

Zdroj: vlastní zpracování dle [14].

Sociální služby poskytuje na území města Olomouce k 29. 2. 2020 celkem 39 registrovaných poskytovatelů, z toho je 6 poskytovatelů zřízeno církvemi, 4 poskytovatelé jsou zřízeni Olomouckým krajem a 27 poskytovatelů je soukromých [15]. Sociální služby na území města poskytuje také Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra a Statutární město Olomouc. Územní působnost sociálních služeb poskytovaných na území města Olomouce je zpravidla širší a je poskytována i pro obyvatele z ostatních obcí ve správním obvodu statutárního města Olomouc jako obce s rozšířenou působností. Řada zařízení má svoji působnost rozšířenou na území okresu Olomouc, případně na území Olomouckého kraje.

2.5 Sociální služby pro seniory poskytované na území města Olomouce

Sociální služby pro seniory poskytuje k 29. 2. 2020 na území města Olomouce 31 registrovaných poskytovatelů [15]. Tito poskytovatelé poskytují na území města celkem 20 služeb v 77 střediscích. Přehled poskytovatelů, poskytovaných služeb (zařízení) a počet středisek uvádím v tabulce 2.3.

Tab. 2.3 Počet poskytovatelů a poskytovaných sociálních služeb k 29. 2. 2020

Poskytovatelé a poskytované služby seniorům	Počet středisek
Církevní	26
1. Českomoravská provincie Kongregace sester premonstrátek	1
- pečovatelská služba	1
2. Hospic na Svatém Kopečku	1
- odlehčovací služby	1
3. Charita Olomouc	20
- azylové domy	12
- krizová pomoc	2
- noclehárny	2
- odborné sociální poradenství	1
- pečovatelská služba	2
- terénní programy	1
4. Židovská obec Olomouc	1
- sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením	1
5. Maltéžská pomoc, o.p.s.	2
- osobní asistence	1
- sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením	1
6. Diakonie ČCE	1
- domy na půl cesty	1

Poskytovatelé a poskytované služby seniorům	Počet středisek
Krajské	15
7. Domov seniorů POHODA Chválkovice, příspěvková organizace	5
- domovy pro seniory	4
- chráněné bydlení	1
8. Klíč - centrum sociálních služeb, příspěvková organizace	5
- denní stacionáře	2
- chráněné bydlení	2
- podpora samostatného bydlení	1
9. Sociální služby pro seniory Olomouc, příspěvková organizace	3
- centra denních služeb	1
- chráněné bydlení	1
- pečovatelská služba	1
10. Středisko sociální prevence Olomouc, příspěvková organizace	2
- intervenční centra	1
- odborné sociální poradenství	1
Městské	2
11. Statutární město Olomouc	2
- azylové domy	1
- noclehárny	1
Soukromé	33
12. BOHEMIE Olomoucká domácí péče s.r.o.	1
- pečovatelská služba	1
13. CTCenter MaVe s.r.o.	1
- odborné sociální poradenství	1
14. Člověk v tísni, o.p.s.	1
- terénní programy	1
15. JITRO Olomouc, o.p.s.	1
- chráněné bydlení	1
16. Nejste sami - mobilní hospic, z.ú.	2
- odborné sociální poradenství	1
- odlehčovací služby	1
17. Oblastní unie neslyšících Olomouc z.s.	4
- odborné sociální poradenství	1
- sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením	1
- sociální rehabilitace	1
- tlumočnické služby	1
18. ONŽ - pomoc a poradenství pro ženy a dívky, z.s.	1
- odborné sociální poradenství	1
19. Pamatováček, o.p.s.	2
- denní stacionáře	1
- odborné sociální poradenství	1
20. POMADOL s.r.o.	1
- pečovatelská služba	1
21. Poradna pro občanství/Občanská a lidská práva, z.s.	1

Poskytovatelé a poskytované služby seniorům	Počet středisek
- odborné sociální poradenství	0
- terénní programy	1
22. Rada seniorů České republiky, z.s.s.	1
- odborné sociální poradenství	1
23. SeneCura SeniorCentrum MOPT a.s.	2
- domovy pro seniory	1
- domovy se zvláštním režimem	1
24. Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých České republiky, zapsaný spolek	2
- odborné sociální poradenství	1
- sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením	1
25. Společenství Romů na Moravě Romano jekhetaniben pre Morava	1
- terénní programy	1
26. Společnost Mana, o.p.s.	3
- sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením	1
- sociální rehabilitace	2
27. Spolek Trend vozíčkářů Olomouc	2
- odborné sociální poradenství	1
- sociální rehabilitace	1
28. Tichý svět, o.p.s.	0
- odborné sociální poradenství	0
- sociální rehabilitace	0
- tlumočnické služby	0
29. TyfloCentrum Olomouc, obecně prospěšná společnost	4
- odborné sociální poradenství	1
- sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením	1
- sociální rehabilitace	2
30. z.s. InternetPoradna.cz	3
- odborné sociální poradenství	1
- sociální rehabilitace	1
- telefonická krizová pomoc	1
Státní	1
31. Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra	1
- odborné sociální poradenství	1
Celkový počet středisek	77

Zdroj: vlastní zpracování dle [15].

2.6 Nejvýznamnější poskytovatelé sociálních služeb pro seniory v Olomouci a jejich kapacita

Největší kapacitou sociálních služeb pro seniory v Olomouci disponují zařízení domovy pro seniory, pečovatelská služba, centra denních služeb, osobní asistence, denní

stacionáře a chráněné bydlení. V této podkapitole je uvedena charakteristika poskytované služby, poskytovatelé na území města Olomouce a jejich kapacita [15].

2.6.1 Domovy pro seniory

Domovy pro seniory poskytují celodenní pobytovou péči seniorům se sníženou soběstačností, kteří již nemohou zůstat ve svém přirozeném prostředí ani s využitím terénních nebo ambulantních sociálních služeb. Poskytovatelé a jejich kapacita:

- Domov seniorů POHODA Chválkovice, příspěvková organizace: kapacita 334 osob za rok,
- SeneCura SeniorCentrum MOPT a.s.: 32 osob za rok.

2.6.2 Pečovatelská služba

Pečovatelská služba umožňuje seniorům se sníženou soběstačností setrvat s pomocí jiné osoby v jejich přirozeném prostředí a udržet přirozené sociální vazby. Klientům je poskytována pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně, zajištění stravy, pomoc při zajištění chodu domácnosti a další služby. Poskytovatelé a jejich kapacita:

- Sociální služby pro seniory Olomouc, příspěvková organizace: kapacita 1 280 osob za rok,
- Charita Olomouc: kapacita 290 osob za rok,
- POMADOL s.r.o.: kapacita 150 osob za rok,
- Českomoravská provincie Kongregace sester premonstrátek: kapacita 18 osob za rok.

2.6.3 Centra denních služeb

Centra denních služeb jsou ambulantní službou umožňující seniorům se sníženou soběstačností setrvat co nejdéle v jejich přirozeném prostředí a umožňující pečujícím osobám udržet si zaměstnání. Klientům jsou poskytovány sociální služby spojené s osobní hygienou, stravováním a aktivizačními činnostmi. Poskytovatelé a jejich kapacita:

- Sociální služby pro seniory Olomouc, příspěvková organizace: kapacita 34 osob za den.

2.6.4 Osobní asistence

Osobní asistence je terénní službou umožňující seniorům setrvat co nejdéle v jejich přirozeném prostředí, udržet jejich přirozené vazby a oddálit nutnost poskytování pobytových sociálních služeb. Klientům je poskytována pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o svoji osobu a domácnost, pomoc při prosazování jejich práv a zájmů a zprostředkování kontaktu se společenským prostředím. Poskytovatelé a jejich kapacita:

- Maltézská pomoc, o.p.s.: kapacita 50 osob za rok.

2.6.5 Denní stacionáře

Denní stacionář poskytuje ambulantní služby seniorům se sníženou soběstačností z důvodu věku nebo zdravotního postižení a osobám s chronickým duševním onemocněním. Klientům je poskytována pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu, osobní hygieně, poskytnutí stravy a výchovné vzdělávací a aktivizační činnosti s cílem zpomalit rozvoj nemoci, zabránit sociální izolaci, oddálit potřebu pobytové péče o klienta a umožnit pečujícím osobám udržení jejich zaměstnání i čas na odpočinek. Poskytovatelé a jejich kapacita:

- Pamatováček, o.p.s.: kapacita 15 osob za den.

2.6.6 Chráněné bydlení

Chráněné bydlení je pobytovou službou zajišťující bydlení a péči seniorům se sníženou soběstačností, kteří již nemohou ve svém přirozeném prostředí zůstat ani s využitím terénních a ambulantních služeb. Chráněné bydlení je poskytováno s cílem zachovat co nejvyšší míru soběstačnosti klienta. Poskytovatelé a jejich kapacita:

- Sociální služby pro seniory Olomouc, příspěvková organizace: kapacita 77 osob za rok,
- Domov seniorů POHODA Chválkovice, příspěvková organizace: kapacita 34 osob za rok.

2.7 Ostatní sociální služby poskytované seniorům v Olomouci

Kromě sociálních služeb poskytovaných registrovanými poskytovateli jsou na území města Olomouce realizovány také další programy pro seniory nad rámec zákona o sociálních službách. Tyto programy jsou realizovány jak samotným statutárním městem Olomouc, tak soukromými institucemi, spolky a církvemi.

2.7.1 Byty zvláštního určení

Mezi nejvýznamnější aktivity patří vyčlenění více než 600 malometrážních bytových jednotek, bytů zvláštního určení, vyčleněných pro cenově dostupné bydlení seniorů, kteří jsou v základních úkonech soběstační a vyžadují pomoc jen pro některé své činnosti. Byty jsou určeny pro seniory s nízkými příjmy, kteří již nejsou schopni žít v jejich původním prostředí bez cizí pomoci. Jsou koncipovány jako nízkonákladové a částečně bezbariérové. Bezbariérové byty jsou určeny pro občany se zdravotním postižením. Byty jsou v majetku statutárního města Olomouce a jsou spravovány městskou společností Správa nemovitostí Olomouc, a.s.

2.7.2 Kluby pro seniory a časopis Olomoucký senior

Statutární město Olomouc je zřizovatelem 19 klubů pro seniory. Kluby evidují více než 1200 členů, kterým odbor sociálních věcí magistrátu města Olomouce organizuje a nabízí zájezdy, přednášky, besedy, návštěvy divadelních představení a společenská setkání. Cílem klubů pro seniory je zlepšení psychického stavu a aktivizace seniorů, kteří jsou plně soběstační. Magistrát města Olomouce vydává ve spolupráci s kluby pro seniory čtvrtletník Olomoucký senior, který je k dispozici členům klubů i veřejnosti.

2.8 Analýza sociálních služeb pro seniory na území města Olomouce

Analýzou uvedených údajů o jednotlivých sociálních službách pro seniory a jejich poskytovatelích a na základě demografických dat o počtu seniorů na území města Olomouce a předpokládaného sociodemografického vývoje jsem vytvořil SWOT analýzu, která shrnuje základní atributy sociální péče pro seniory na území města. Silné a slabé stránky hodnotí vnitřní faktory aktuálně poskytovaných sociálních služeb

pro seniory, příležitosti a hrozby definují vnější prostředí a budoucí vývoj, které jsou pro péči o seniory rozhodující, ale nelze je ovlivnit bez změn sociální politiky, legislativy a společenského vnímání péče o seniory.

Tab. 2.4 SWOT analýza sociálních služeb pro seniory v Olomouci

Silné stránky (Strengths)	Slabé stránky (Weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> - dostupné kvalitní pečovatelské terénní služby - dostupné kvalitní služby osobní asistence - kvalitní služby domovů pro seniory 	<ul style="list-style-type: none"> - nedostatečná kapacita domovů pro seniory - nedostatečná kapacita chráněného bydlení pro seniory - nedostatečná kapacita odlehčovacích služeb - nedostatečná kapacita domovů se zvláštním režimem
Příležitosti (Opportunities)	Hrozby (Threats)
<ul style="list-style-type: none"> - podpora dobrovolnictví a sousedské výpomoci v péči o seniory - podpora zapojení rodiny do péče o seniory - včasná reforma sociálních služeb, přechod na pojistný systém financování sociálních služeb pro seniory 	<ul style="list-style-type: none"> - stárnutí populace - nesystémovost financování sociálních služeb - nízké mzdy zaměstnanců v sociálních službách - preferování pobytových sociálních služeb před terénními a ambulantními službami seniory

Zdroj: vlastní zpracování.

2.9 Analýza sociálních služeb pro seniory poskytovaných na území města Olomouce dvěma vybranými poskytovateli

Analytická a hodnotící část se zabývá sociálními službami pro seniory poskytovanými na území města Olomouce poskytovateli Charita Olomouc a Sociální služby pro seniory Olomouc, příspěvková organizace. Oba srovnávaní poskytovatelé se významnou měrou podílí na zajištění sociálních služeb pro seniory na území města Olomouce.

2.9.1 Charita Olomouc

Charita Olomouc byla zřízena 30. října 1996 rozhodnutím olomouckého arcibiskupa jako účelová organizace Římskokatolické církve, jejímž posláním je vyhledávat potřebné a pomáhat bližním v nouzi bez ohledu na jejich věk, rasu, národnost, občanství, náboženství nebo politickou příslušnost. Charita Olomouc je zapsaná v rejstříku registrovaných církví a náboženských společností a dalších právnických osob vedeném Ministerstvem kultury České republiky pod identifikačním číslem 44936427 a v registru poskytovatelů sociálních služeb vedeném Ministerstvem práce a sociálních věcí České republiky. Charita Olomouc je v rámci církve zastřešena Charitou Česká republika a řídí se metodickými pokyny ředitele Arcidiecézní charity Olomouc. Charita Olomouc poskytuje seniorům na území města sociální služby v zařízeních azylové domy, krizová pomoc, noclehárny, odborné sociální poradenství, pečovatelská služba a terénní programy.

Azylové domy

Azylové domy poskytují mužům a ženám bez domova možnost ubytování až na jeden rok. Cílem je poskytnout klientům příležitost postavit se na vlastní nohy a nalézt řešení jejich sociální situace. Klientům je poskytnuto bydlení se zázemím pro hygienu, s možností přípravy stravy nebo zajištěním stravy a sociální poradenství směřující k nalezení řešení odpovídajícího potřebám a možnostem klienta. Cílem je, aby klient byl schopen fungovat sám bez pomoci sociální služby. Samostatnost je podporována ve třech stupních v uvedeném pořadí:

- motivace klienta, pokud je schopen řešit své záležitosti sám,
- poskytnutí rady klientovi, pokud ji potřebuje,
- jednání za klienta nebo intervence v jeho věci, je-li to nezbytné.

Azylový dům pro muže na adrese Wurmova 5, Olomouc, disponoval v roce 2018 kapacitou 46 lůžek ve 3-4 lůžkových pokojích a poskytl služby 93 klientům. Kapacita služby byla využita na 94 %. Náklady na azylový dům pro muže za rok 2018 činily 6,6 mil. Kč.

Úhrada klienta činí 2 750 – 3 050 Kč za měsíc (dle pokoje).

Součástí azylového domu pro muže je také 7 sociálních bytů v různých lokalitách města Olomouce s celkovou kapacitou 18 lůžek. Úhrada klienta za místo v sociálním bytě činí 3 350 – 3 640 Kč za měsíc (dle bytu).

Azylový dům pro ženy na adrese Wurmova 5, Olomouc, disponoval v roce 2018 kapacitou 15 lůžek ve dvoulůžkových pokojích a poskytl služby 29 klientkám. Kapacita služby byla využita na 89 %. Náklady na azylový dům pro ženy za rok 2018 činily 2,9 mil. Kč.

Úhrada klientek činí 100 Kč za den. Bezplatně je umožněno praní 1x měsíčně, zapůjčení žehličky, ložního prádla a ručníku.

Služby azylového domu poskytuje klientům bez přístřeší Domov sv. Anežky s kapacitou 20 lůžek pro muže a 10 lůžek pro ženy. Tento azylový dům je určen pro klienty se sníženou soběstačností z důvodu zdravotního stavu a jeho snahou je udržení a rozvoj schopností klientů. Klienti jsou po nalezení řešení přemísťováni do běžného života nebo domovů pro seniory či chráněného bydlení. Domov sv. Anežky poskytl v roce 2018 služby 41 klientům, což představuje 6 818 hodin poskytované péče. Kapacita byla využita na 79 %. Náklady Domova sv. Anežky za rok 2018 činily 5,4 mil. Kč.

Úhrada klientů Domova sv. Anežky za ubytování činí 100-120 Kč za den. Stravování je řešeno individuálně formou dovozu obědů nebo pomocí s přípravou obědů v rámci pečovatelské služby. Domov sv. Anežky se nachází na adrese náměstí Sadové 39, Olomouc, Svatý Kopeček.

Krizová pomoc

Krizová pomoc poskytla v roce 2018 služby 245 klientům, což představuje 860 hodin sociální práce. Náklady na krizovou pomoc za rok 2018 činily 2,4 mil. Kč.

Jde o poskytnutí pomoci lidem v obtížné životní situaci konzultací a vyhledáním vhodného způsobu řešení situace. Služba je poskytována na adrese Riegrova 406/1, Olomouc.

Noclehárny

Noclehárny poskytují mužům a ženám bez přístřeší možnost přenocování, základní hygieny a nabízí pomoc při řešení nepříznivé sociální situace.

Noclehárna pro muže disponovala v roce 2018 kapacitou 18 lůžek a poskytla služby 315 klientům při 6 259 návštěvách. Kapacita služby byla využita na 95 %. Náklady na noclehárnu pro muže za rok 2018 činily 1,9 mil. Kč.

Noclehárna pro muže na adrese Wurmova 5, Olomouc, je otevřena denně od 18:00 do 7:30 hod. Úhrada klienta je 20 Kč za nocleh, při pobytu delším než 3 měsíce se úhrada navyšuje na 30 Kč za nocleh.

Noclehárna pro ženy disponovala v roce 2018 kapacitou 10 lůžek a poskytla služby 83 klientkám při 2356 návštěvách. Kapacita služby byla využita na 65 %. Náklady na noclehárnu pro ženy za rok 2018 činily 1,2 mil. Kč.

Noclehárna pro ženy na adrese Wurmova 5, Olomouc, je otevřena denně od 18:00 do 7:30 hod. v měsících březen-říjen a od 17:00 do 7:30 hod. v měsících listopad-únor. Příjem uživatelky je do 20:00 hod. Úhrada uživatelky je 25 Kč za nocleh, při pobytu delším než 3 měsíce se úhrada navyšuje na 30 Kč za nocleh. Poplatek si lze odpracovat. Nové uživatelky mají první tři noci zdarma. V případě akutního onemocnění je po domluvě možný celodenní pobyt za úhradu 50 Kč za den, který zahrnuje i polévku 2x denně.

Odborné sociální poradenství

Dluhová poradna poskytla v roce 2018 pomoc 179 klientům, což představuje 725 hodin sociální práce. Náklady na dluhovou poradnu za rok 2018 činily 1,2 mil. Kč. Odborné sociální poradenství je klientům poskytováno zdarma.

Provozní doba dluhové poradny na adrese Riegrova 406/1, Olomouc, je v pondělí od 8:00 do 11:00 hod. a od 13:00 do 15:00 hod., v úterý, středu a čtvrtek od 8:00 do 11:00 od a ve středu od 13:00 do 16:30 hod.

Pečovatelská služba

Pečovatelská služba poskytuje pomoc při zvládnání běžných úkonů v domácím prostředí klienta s kapacitou 60 osob za den. V roce 2018 byla služba na území města poskytnuta 126 klientům při 14 639 návštěvách. Poskytnuto bylo celkem 9 090 hodin péče. Náklady na pečovatelskou službu za rok 2018 činily 15,2 mil. Kč.

Pečovatelské služby poskytované také klientům Domova svaté Anežky, který poskytuje služby azylového domu. Náklady na pečovatelskou službu pro lidi bez domova za rok 2018 činily 2,3 mil. Kč.

Ceník pečovatelské služby Charity Olomouc platný od 1. 3. 2019

Pomoc při zvládnání běžných úkonů péče o vlastní osobu:

- pomoc a podpora při podávání jídla a pití 110 Kč/hod. (130 Kč/hod.),
- pomoc při oblékání a svlékání vč. speciálních pomůcek 110 Kč/hod. (130 Kč/hod.),
- pomoc při prostorové orientaci, samostatného pohybu ve vnitřním prostoru 110 Kč/hod. (130 Kč/hod.),
- pomoc při přesunu na lůžko nebo vozík 110 Kč/hod. (130 Kč/hod.).

Pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu:

- pomoc při úkonech osobní hygieny 110 Kč/hod. (130 Kč/hod.),
- pomoc při použití WC 110 Kč/hod. (130 Kč/hod.),
- pomoc při základní péči o vlasy a nehty 110 Kč/hod. (130 Kč/hod.).

Poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy:

- pomoc při přípravě jídla a pití 110 Kč/hod. (130 Kč/hod.),
- příprava a podání jídla a pití 110 Kč/hod. (130 Kč/hod.),
- dovoz nebo donáška jídla 20 Kč/úkon (neprovádí se).

Pomoc při zajištění chodu domácnosti:

- pomoc při zajištění velkého úklidu domácnosti 130 Kč/hod. (neprovádí se),
- běžné nákupy a pochůzky 110 Kč/hod. (neprovádí se),
- běžný úklid a údržba domácnosti 110 Kč/hod. (130 Kč/hod.),
- donáška vody 110 Kč/hod. (130 Kč/hod.),
- topení v kamnech vč. donášky topiva 110 Kč/hod. (130 Kč/hod.),
- velký nákup, nákup ošacení 110 Kč/úkon (neprovádí se).

Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím:

- doprovázení k lékaři, na orgány veřejné moci a instituce poskytující veřejné služby 110 Kč/hod. (130 Kč/hod.).

Čas nezbytný k zajištění činností pečovatelských úkonů (příprava pomůcek před setkáním, studium dokumentace, čas strávený na cestě apod.): 100 Kč/hod.

Pečovatelská služba je prováděna v pracovních dnech od 7:00 do 15:30 hod. Mimo tuto dobu, o víkendech a státních svátcích je služba poskytována po vzájemné dohodě. Ceny uvedené v závorkách jsou cenami mimo běžnou pracovní dobu.

Terénní programy

Terénní program se zaměřuje na vyhledávání a kontaktování lidí, kteří žijí na ulici nebo se ve skupině těchto lidí pohybují, včetně prevence bezdomovectví.

Terénní program poskytl v roce 2018 služby 341 klientům, což představuje 3118 hodin poskytnuté péče. Náklady na terénní program v roce 2018 činily 2,8 mil. Kč.

Terénní programy jsou poskytovány bezplatně.

Celkové náklady Charity Olomouc

Celkové náklady Charity Olomouc byly v roce 2018 tvořeny ze 75 % osobními náklady, ze 12 % náklady na služby a energie, z 9 % náklady na materiál a 4 % tvořily ostatní náklady.

Lidem bez domova poskytovalo v roce 2018 služby celkem 46 zaměstnanců, pečovatelskou, zdravotní a hospicovou péči poskytovalo 35 zaměstnanců, péči lidem v krizi a lidem s duševním onemocněním se věnovalo 12 zaměstnanců, rodinám s dětmi 7 zaměstnanců a správu v Charitě Olomouc vykonávalo 19 zaměstnanců.

2.9.2 Sociální služby pro seniory Olomouc

Sociální služby pro seniory Olomouc, příspěvková organizace byla zřízena 1. ledna 2003 rozhodnutím zastupitelstva Olomouckého kraje jako příspěvková organizace Olomouckého kraje. Sociální služby pro seniory, příspěvková organizace je zapsaná v obchodním rejstříku vedeném Krajským soudem v Ostravě pod spisovou značkou Pr 770 a v registru poskytovatelů sociálních služeb vedeném Krajským úřadem Olomouckého kraje pod č.j. KUOK 54871/2019. SSpSO poskytuje seniorům na území města Olomouce sociální služby v zařízeních centrum denních služeb, chráněné bydlení a pečovatelská služba.

Centrum denních služeb

Centrum denních služeb poskytuje denní pobyt a služby hygienické péče seniorům a osobám s chronickým duševním onemocněním s různou formou demence nad 50 let, které mají sníženou soběstačnost v zajišťování svých základních životních potřeb a jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Cílem je posilovat jejich dovednosti při péči o vlastní osobu, nabídnout kontakt s vrstevníky, a přispívat tím k jejich setrvání v domácím prostředí a k sociálnímu začleňování.

Denní pobyt je poskytován v pracovní dny a soboty od 6:30 do 19:00 hod., mimo státní svátky a zahrnuje služby pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Hygienická péče je poskytována v pracovní dny od 7:00 do 14:30 hod. a zahrnuje pomoc při úkonech osobní hygieny (koupání, sprchování, mytí vlasů, úprava nehtů) a dále zahrnuje dopravu klienta, kdy jej řidič vyzvedne v místě bydliště, odveze do centra denních služeb a po provedení služby jej dopraví zpět domů.

Centrum denních služeb na adrese Rooseveltova 88a, Olomouc disponovalo v roce 2019 kapacitou 34 uživatelů. Okamžitá kapacita na úseku hygienické péče je 1 osoba, okamžitá kapacita (počet míst) na úseku denního pobytu je 26 osob. Okamžitá kapacita v soboty je na úseku hygienické péče 1 osoba, na úseku denního pobytu je okamžitá kapacita (počet míst) 11 osob. Kapacita služby byla v roce 2019 využita na 96 %.

Ceník centra denních služeb platný od 1. 8. 2019

Pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu:

- pomoc při úkonech osobní hygieny 120 Kč/hod.,
- pomoc při použití WC 60 Kč/hod.

Poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy:

- snídaně v rámci celodenní stravy 47 Kč,
- oběd samostatně nebo v rámci celodenní stravy 66 Kč,
- večeře v rámci celodenní stravy 57 Kč,
- pomoc s přímou konzumací jídla 60 Kč/hod.

Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí:

- pomoc při obstarávání osobních záležitostí 100 Kč/hod.

Výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti:

- kognitivní funkce, pohybové schopnosti a dovednosti 25 Kč/hod. za skupinovou formu, 90 Kč/hod. za individuální formu,
- zprostředkování a podpora volnočasových aktivit 25 Kč/hod. za skupinovou formu, 90 Kč/hod. za individuální formu.

Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím:

- aktivity mimo prostory centra, společné akce v centru 25 Kč/hod. za skupinovou formu, 90 Kč/hod. za individuální formu.

Sociálně terapeutické činnosti:

- trénování paměti, ergoterapie, arteterapie, muzikoterapie, reminiscenční terapie 25 Kč/hod. za skupinovou formu, 90 Kč/hod. za individuální formu.

Doprava:

- doprava klienta do/z centra k dennímu pobytu 17 Kč v pásmu do 3 km, 20 Kč za dopravu v pásmu do 6 km a 26 Kč v pásmu do 8 km, 7 Kč/km v pásmu nad 8 km,
- doprava klienta k hygienické péči 23 Kč v pásmu do 3 km, 39 Kč v pásmu do 6 km a 53 Kč do 8 km, 7 Kč/km v pásmu nad 8 km.

Chráněné bydlení

Chráněné bydlení poskytuje bydlení, pomoc a podporu při zvládnání individuálních potřeb dospělým osobám nad 50 let věku, které mají sníženou soběstačnost nebo mobilitu z důvodu chronického onemocnění a jejichž situace vyžaduje pomoc jiné osoby. Zařízení umožňuje těmto osobám nabídkou kvalitních služeb a denních aktivit žít co nejdéle běžným způsobem života v přirozeném prostředí. Služba není určena osobám, jejichž zdravotní stav vyžaduje celodenní péči ve zdravotnickém zařízení nebo pobytové sociální službě, osobám se závažným postižením orientace a komunikace a osobám, které by z důvodu psychického onemocnění narušovaly kolektivní soužití.

Klientům chráněného bydlení je kromě bydlení poskytována také strava nebo pomoc s přípravou stravy, pomoc při zajištění chodu domácnosti, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí a pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu. Tyto služby jsou klientům poskytovány denně od 7:00 do 19:30 hodin na základě smlouvy o poskytnutí sociální služby a s ohledem na přání klienta.

Kapacita chráněného bydlení na adrese Zikova 14, Olomouc je omezena počtem 77 uživatelů. V zařízení je na 8 podlažích celkem 76 jednopokojových obytných jednotek s balkonem, ústředním vytápěním a samostatným sociálním zařízením. Všechny byty jsou

bezbariérové, vybavené kuchyňskou linkou a spotřebiči. Budova je vybavena 2 výtahy a zdvihací plošinou pro osoby s omezenou mobilitou. Dále se v budově nachází společná knihovna, kadeřnictví, keramická dílna, klubovna a tělocvična, kde denně probíhají aktivity, které mohou klienti navštěvovat. Vedle budovy se nachází oplocená zahrádka s hřištěm na pétanque, se zahradním posezením, udírnou, grilem a zahradní houpačkou.

K 31. 12. 2019 poskytovalo chráněné bydlení služby 76 klientům, z toho 63 ženám a 13 mužům a bylo evidováno 68 nevyřízených žádostí. Průměrný věk uživatelů k 31. 12. 2019 byl 80,46 let. Kapacita služby byla k 31. 12. 2019 využita na 98,7 %.

Ceník chráněného bydlení platný od 1. 1. 2020

Poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy:

- pomoc s přípravou snídaně 20 Kč,
- pomoc s přípravou svačiny 10 Kč,
- pomoc s přípravou oběda 50 Kč,
- pomoc s přípravou večeře 20 Kč,
- snídaně v rámci celodenní stravy 46 Kč,
- oběd v rámci celodenní stravy 66 Kč,
- večeře v rámci celodenní stravy 56 Kč.

Poskytnutí ubytování:

- jednolůžková jednotka včetně praní 200 Kč/den,
- dvoulůžková jednotka včetně praní 150 Kč/den,
- jednotka s klimatizací +10 Kč/den.

Pomoc při zajištění chodu domácnosti:

- pomoc při běžném úklidu 120 Kč/hod.,
- pomoc při čištění domácích spotřebičů 120 Kč/hod.,
- pomoc s nákupy 120 Kč/hod.

Výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti:

- podpora při prohlubování a upevňování kontaktů 120 Kč/hod. individuální, 5 Kč/hod. skupinová,
- nácvik a upevňování motorických, psychických a sociálních schopností (šití, Klub vaření, Čtenářský klub, Kondiční cvičení) 120 Kč/hod. individuální, 5 Kč/hod. skupinový,

- zajištění podmínek pro přiměřené vzdělávání (Cestopisný klub) 120 Kč/hod. individuální, 5 Kč/hod. skupinové,
- podpora v oblasti partnerských vztahů 120 Kč/hod.,

Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím:

- doprovázení k lékaři, na úřady a na zájmové aktivity 120 Kč/hod.,
- podpora při používání počítače, internetu, telefonu 120 Kč/hod.,
- podpora při zprostředkování kontaktů s rodinou a přáteli 100 Kč/hod.

Sociálně terapeutické činnosti:

- Klub zdravého životního stylu, Klub ručních prací a základů keramiky 120 Kč/hod. individuálně, 5 Kč/hod. skupinově.

Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí:

- pomoc při prosazování osobních zájmů a potřeb 120 Kč/hod.,
- pomoc při vyřizování běžných záležitostí 120 Kč/hod.

Pomoc při osobní hygieně a poskytnutí podmínek pro osobní hygienu:

- pomoc při úkonech osobní hygieny 120 Kč/hod.,
- pomoc při základní péči o vlasy a nehty 120 Kč/hod.,
- pomoc při použití WC 120 Kč/hod.

Pečovatelská služba

Pečovatelská služba poskytuje podporu či pomoc lidem se sníženou soběstačností z důvodu věku, tělesného postižení nebo chronického onemocnění při zvládnání základní péče o vlastní osobu, stravování a svoji domácnost v domácím prostředí klienta. Cílem je umožnit lidem setrvat v domácím prostředí, oddálit potřebu umístění klienta v pobytových službách, zapojovat se do běžného života společnosti, zachovávat vazby na rodinu a přátele a využívat a rozvíjet vlastní schopnosti a dovednosti klienta při respektování jeho potřeb, možností a přání. Kapacitou služby je 198 osob za den v pracovních dnech a 36 osob za den v nepracovních dnech. Denní kapacita pro úkon poskytnutí stravy dovozem nebo donáškou je 700 osob v pracovních dnech a 300 osob v nepracovních dnech. V roce 2019 byla služba na území města poskytnuta 1 312 klientům. Náklady na pečovatelskou službu za rok 2019 činily 51 mil. Kč.

Největší podíl na přijatých úhradách za pečovatelskou službu má s 50 % dovoz a donáška stravy z centrální kuchyně, dále se 14 % běžný úklid a údržba domácnosti, pomoc při úkonech osobní hygieny 8 %, běžný nákup a pochůzky 7 %, příprava a podání jídla a pití 6 %, pomoc při přípravě jídla a pití 2 % a ostatní činnosti 13 %.

Pečovatelskou službu vykonává 57 pracovníků.

Ceník pečovatelské služby SSpSO platný od 1. 1. 2020:

Služby jsou zajišťovány denně od 7:00 do 20:00 hodin. Doprava klientů vozidly poskytovatele je zajišťována v pracovních dnech od 7:00 do 10:00 hodin a od 13:00 do 14:30 hodin. Ceny uvedené v závorkách jsou cenami za úkony provedené ve dnech pracovního volna.

Pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu:

- pomoc a podpora při podávání jídla a pití 120 Kč/hod. (130 Kč/hod.),
- pomoc při oblékání a svlékání včetně speciálních pomůcek 120 Kč/hod.(130 Kč/hod.),
- pomoc při prostorové orientaci, samostatném pohybu ve vnitřním prostoru 120 Kč/hod. (130 Kč/hod.),
- pomoc při přesunu na lůžko nebo vozík 1 pracovníkem 120 Kč/hod. (130 Kč/hod.),
- pomoc při přesunu na lůžko nebo vozík 2 pracovníky 130 Kč/hod. (130 Kč/hod.).

Pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu:

- pomoc při úkonech osobní hygieny 1 pracovníkem 120 Kč/hod. (130 Kč/hod.),
- pomoc při úkonech osobní hygieny 2 pracovníky 130 Kč/hod. (130 Kč/hod.),
- pomoc při základní péči o vlasy a nehty 120 Kč/hod. (130 Kč/hod.),
- pomoc při použití WC 120 Kč/hod. (130 Kč/hod.).

Poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy:

- zajištění oběda z centrální kuchyně poskytovatele 66 Kč/oběd (66 Kč/oběd),
- zajištění celodenní stravy v rozsahu minimálně 3 hlavních jídel 170 Kč/den (170 Kč/den),
- dovoz nebo donáška oběda 20 Kč/úkon (20 Kč/úkon),
- dovoz nebo donáška snídaně 30 Kč/úkon (30 Kč/úkon),
- společný dovoz nebo donáška oběda a večeře 30 Kč/úkon (30 Kč/úkon),

- pomoc při přípravě jídla a pití 120 Kč/hod. (130 Kč/hod.),
- příprava a podání jídla a pití 120 Kč/hod. (130 Kč/hod.).

Pomoc při zajištění chodu domácnosti:

- běžný úklid a údržba domácnosti 120 Kč/hod. (130 Kč/hod.),
- pomoc při zajištění velkého úklidu 130 Kč/hod. (neposkytuje se),
- donáška vody 120 Kč/hod. (130 Kč/hod.),
- topení v kamnech včetně donášky a přípravy topiva, údržba topných zařízení 120 Kč/hod. (130 Kč/hod.),
- běžný nákup a pochůzky 120 Kč/hod. (130 Kč/hod.),
- velký nákup 115 Kč/úkon (neposkytuje se),
- praní a žehlení ložního prádla, popř. jeho drobné opravy 60 Kč/kg (60 Kč/kg),
- praní a žehlení osobního prádla, popř. jeho drobné opravy 60 Kč/kg (60 Kč/kg).

Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím:

- doprovázení k lékaři, do zaměstnání, na orgány veřejné moci a instituce poskytující veřejné služby a doprovázení zpět 120 Kč/hod. (130 Kč/hod.).

Uživatelé základních služeb mohou využívat také i následující fakultativní služby:

- přeprava osob 16 Kč/km (neposkytuje se),
- ošetření nohou 140 Kč/hod. (neposkytuje se),
- úprava vlasů 140 Kč/hod. (140 Kč/hod.),
- doprovod uživatele mimo doprovod v rámci základní činnosti 140 Kč/hod. (140 Kč/hod.),
- dohled 140 Kč/hod. (140 Kč/hod.).

Půjčování kompenzačních pomůcek:

- schodolez 50 Kč/den (neposkytuje se),
- polohovací postel 10 Kč/den (10 Kč/den),
- vozík mechanický odlehčovací 10 Kč/den (10 Kč/den),
- sedačka na vanu 5 Kč/den (5 Kč/den),
- WC křeslo 5 Kč/den (5 Kč/den),
- koupací vana 15 Kč/den (15 Kč/den),
- chodítka krokovací nebo kolové 5 Kč/den (5 Kč/den),
- antidekubitní matrace a kompresor 20 Kč/den (20 Kč/den),

- křeslo do sprchy 5 Kč/den (5 Kč/den),
- Romedic Flexi Move - pás na přesun imobilních osob 5 Kč/den (5 Kč/den),
- stolek k lůžku 5 Kč/den (5 Kč/den),
- odvoz do bytu 100 Kč/úkon (neposkytuje se),
- odvoz z bytu 100 Kč/úkon (neposkytuje se),
- montáž a demontáž kompenzační pomůcky v bytě 100 Kč/hod. (neposkytuje se).

Celkové náklady Sociálních služeb pro seniory Olomouc, p. o. v roce 2019 činily 76 mil. Kč a byly tvořeny z 69 % osobními náklady, z 10 % náklady na služby a energie, z 15 % náklady na materiál a 6 % tvořily ostatní náklady.

Výnosy za rok 2019 činily celkem 76 mil. Kč, z toho tvořily 67 % výnosy z pečovatelské služby, 14 % z centra denních služeb a 19 % z chráněného bydlení. Úhrady od uživatelů činily 37 % z celkových výnosů, dotace MPSV prostřednictvím zřizovatele činily 42 %, příspěvky od zřizovatele činily 20 % a dotace města Olomouce a ostatní výnosy činily 1 % z celkových výnosů.

Pečovatelskou službu zajišťovalo v roce 2019 celkem 57 zaměstnanců, centrum denních služeb zaměstnávalo 12 zaměstnanců, chráněné bydlení zajišťovalo 12 zaměstnanců, úsek údržby a dopravy měl 15 zaměstnanců, centrální kuchyně 14 zaměstnanců a správu v Sociálních službách pro seniory Olomouc, p. o. vykonávalo 6 zaměstnanců. Organizace zaměstnávala celkem 116 zaměstnanců - průměrný evidenční přepočtený stav.

2.10 Srovnání sociálních služeb pro seniory poskytovaných Charitou Olomouc a Sociálními službami pro seniory Olomouc

Charita Olomouc poskytuje seniorům na území města Olomouce azylové domy, krizovou pomoc, noclehárny, odborné sociální poradenství a terénní programy. Sociální služby pro seniory Olomouc poskytují centra denních služeb a chráněné bydlení a oba tyto subjekty poskytují pečovatelskou službu, jejíž srovnání a zhodnocení je provedeno v následujícím přehledu. Ostatní uvedené sociální služby poskytuje vždy jen jeden z uvedených poskytovatelů a jejich srovnání tedy nelze provést. Údaje uvedené v závorce se vztahují ke službám poskytovaným mimo pracovní dny. Ceny jsou platné k datu 31. 3. 2020.

2.10.1 Kapacita a provozní doba pečovatelské služby

Kapacita pečovatelské služby je dána rozsahem poskytovaných služeb jednotlivým uživatelům a počtem pracovníků poskytujících péči. Významným faktorem z hlediska uživatelů je denní provozní doba poskytování péče.

Tab. 2.5 Srovnání kapacity a provozní doby Charity Olomouc a SSpSO

	Charita Olomouc	Sociální služby pro seniory Olomouc
Denní kapacita	60 osob (po dohodě)	198 osob (36 osob)
Provozní doba	7:00 – 15:30 (po dohodě)	7:00 – 20:00 (7:00 – 20:00)
Denní kapacita úkonu poskytnutí stravy dovozem nebo donáškou	po dohodě	700 osob (300 osob)

Zdroj: vlastní zpracování dle [16], [17].

2.10.2 Poskytované služby a jejich ceny

Cílem pečovatelské služby je umožnit lidem se sníženou soběstačností z důvodu věku, tělesného postižení nebo chronického onemocnění setrvat co nejdéle v domácím prostředí, oddálit potřebu využívání pobytových sociálních služeb a zachovat jejich přirozené vazby na rodinu a přátele s využitím vlastních možností a schopností. Za tímto účelem jsou klientům poskytovány uvedené sociální služby definované zákonem o sociálních službách, při jejichž poskytování jsou prováděny jednotlivé úkony, které klienti na základě smlouvy s poskytovatelem požadují a využívají.

Pomoc při zvládnání běžných úkonů péče o vlastní osobu

Pomoc při zvládnání běžných úkonů péče o vlastní osobu zahrnuje zejména pomoc s přímou konzumací pokrmu – podávání pokrmu do úst, pomoc při pití z hrnku, pomoc při oblékání – pomoc s výběrem oblečení, oblékání a svlékání oděvů, obouvání, pomoc při používání protetických pomůcek, dekompresních punčoch apod., pomoc při pohybu uživatele po bytě, popisování trasy, upozornění na překážky, pomoc při vstávání, přisedání na vozík apod.

Tab. 2.6 Srovnání úhrady za pomoc při zvládnání běžných úkonů péče o vlastní osobu

	Charita Olomouc	Sociální služby pro seniory Olomouc
Pomoc a podpora při podávání jídla a pití	110 Kč/hod. (130 Kč/hod.)	120 Kč/hod. (130 Kč/hod.)
Pomoc při oblékání a svlékání včetně speciálních pomůcek	110 Kč/hod. (130 Kč/hod.)	120 Kč/hod. (130 Kč/hod.)
Pomoc při prostorové orientaci, samostatném pohybu ve vnitřním prostoru	110 Kč/hod. (130 Kč/hod.)	120 Kč/hod. (130 Kč/hod.)
Pomoc při přesunu na lůžko nebo vozík 1 pracovníkem	110 Kč/hod. (130 Kč/hod.)	120 Kč/hod. (130 Kč/hod.)
Pomoc při přesunu na lůžko nebo vozík 2 pracovníky	110 Kč/hod. (130 Kč/hod.)	130 Kč/hod. (130 Kč/hod.)

Zdroj: vlastní zpracování dle [16], [17].

Pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu

Pomoc při osobní hygieně zahrnuje pomoc s hygienou ve vaně, ve sprše či na lůžku, pomoc s učešáním vlasů, péčí o chrup, pomoc při holení, ošetření pokožky tělovým krémem, pomoc při výměně hygienických pomůcek, pomoc při mytí, vysoušení a česání vlasů, pomoc při zastřížení nehtů na rukou a nohou, pomoc s doprovodem na toaletu, usedání a vstávání z WC, pomoc při očištění, při použití WC křesla apod.

Tab. 2.7 Srovnání úhrady za pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu

	Charita Olomouc	Sociální služby pro seniory Olomouc
Pomoc při úkonech osobní hygieny 1 pracovníkem	110 Kč/hod. (130 Kč/hod.)	120 Kč/hod. (130 Kč/hod.)
Pomoc při úkonech osobní hygieny 2 pracovníky	110 Kč/hod. (130 Kč/hod.)	130 Kč/hod. (130 Kč/hod.)
Pomoc při základní péči o vlasy a nehty	110 Kč/hod. (130 Kč/hod.)	120 Kč/hod. (130 Kč/hod.)
Pomoc při použití WC	110 Kč/hod. (130 Kč/hod.)	120 Kč/hod. (130 Kč/hod.)

Zdroj: vlastní zpracování dle [16], [17].

Poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy

Poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy zahrnuje stravu z kuchyně poskytovatele nebo od dodavatele zvoleného po dohodě s uživatelem, dovoz stravy, pomoc při přípravě jídla a pití z vlastních zásob uživatele, pomoc se servírováním stravy, přípravu a servírování jídla a pití pracovníkem sociálních služeb z vlastních zásob uživatele.

Tab. 2.8 Srovnání úhrady za poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy

	Charita Olomouc	Sociální služby pro seniory Olomouc
Zajištění oběda z centrální kuchyně poskytovatele	neprovádí se	66 Kč (66 Kč)
Zajištění celodenní stravy v rozsahu minimálně 3 hlavních jídel	neprovádí se	170 Kč/den (170 Kč/den)
Dovoz nebo donáška oběda	20 Kč/úkon (neprovádí se)	20 Kč/úkon (20 Kč/úkon)
Dovoz nebo donáška snídaně	20 Kč/úkon (neprovádí se)	30 Kč/úkon (30 Kč/úkon)
Společný dovoz nebo donáška oběda a večeře	20 Kč/úkon (neprovádí se)	30 Kč/úkon (30 Kč/úkon)
Pomoc při přípravě jídla a pití	110 Kč/hod. (130 Kč/hod.)	120 Kč/hod. (130 Kč/hod.)
Příprava a podání jídla a pití	110 Kč/hod. (130 Kč/hod.)	120 Kč/hod. (130 Kč/hod.)

Zdroj: vlastní zpracování dle [16], [17].

Pomoc při zajištění chodu domácnosti

Pomoc při zajištění chodu domácnosti spočívá v úklidu a údržbě, které zahrnují mytí podlahy, zametání, luxování, vynášení odpadků, mytí nádobí, utírání prachu, zalévání květin, mytí koupelny, mytí WC, setření balkonu a parapetů, ustlání a převlečení postele, vnější mytí sporáku, vařiče, trouby, pračky, varné konvice, odmrazení a vymytí lednice a mrazničky v prostorech jako jsou kuchyně, ložnice, obývací pokoj, koupelna a WC, spojovací chodby. Netýká se místností, které obývají nebo užívají ostatní soběstační členové domácnosti. Prováděn je v případě volné kapacity rovněž velký úklid domácnosti v rozsahu úklid po malování, mytí oken, přesazování květin, mytí sporáku zevnitř. V případě nedostatečné kapacity poskytovatele je zprostředkován velký úklid komerční úklidovou službou.

Další služby v rámci zajištění chodu domácnosti je nanošení vody na pití, vaření, základní hygienu a splachování WC z nejbližšího vodovodního zdroje, není-li v domácnosti k dispozici trvale nebo dočasně vodovod, dále topení v kamnech včetně donesení uhlí a dříví do bytu, je-li k dispozici v rámci obydlí, dále běžné nákupy do hmotnosti 8 kg dle seznamu uživatele, vyzvednutí léků v lékárně, receptů na léky, donášky prádla, velký nákup do 15 kg, např. týdenní nákup, nákup ošacení a nezbytného vybavení domácnosti. Prováděno je také praní, žehlení, případně drobné opravy ložního nebo osobního prádla za použití zařízení a pracích prostředků uživatele nebo v prádelně poskytovatele.

Tab. 2.9 Srovnání úhrady za pomoc při zajištění chodu domácnosti

	Charita Olomouc	Sociální služby pro seniory Olomouc
Běžný úklid a údržba domácnosti	110 Kč/hod. (130 Kč/hod.)	120 Kč/hod. (130 Kč/hod.)
Pomoc při zajištění velkého úklidu	130 Kč/hod. (neprovádí se)	130 Kč/hod. (neprovádí se)
Donáška vody	110 Kč/hod. (130 Kč/hod.)	120 Kč/hod. (130 Kč/hod.)
Topení v kamnech včetně donášky a přípravy topiva, údržba topných zařízení	110 Kč/hod. (130 Kč/hod.)	120 Kč/hod. (130 Kč/hod.)
Běžný nákup a pochůzky	110 Kč/hod. (neprovádí se)	120 Kč/hod. (130 Kč/hod.)
Velký nákup	110 Kč/hod. (neprovádí se)	115 Kč/úkon (neprovádí se)
Praní a žehlení ložního prádla, popř. jeho drobné opravy	110 Kč/hod. (130 Kč/hod.)	60 Kč/kg (60 Kč/kg)
Praní a žehlení osobního prádla, popř. jeho drobné opravy	110 Kč/hod. (130 Kč/hod.)	60 Kč/kg (60 Kč/kg)

Zdroj: vlastní zpracování dle [16], [17].

Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím

Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím zahrnuje podporu při chůzi, převoz na invalidním vozíku, pomoc při posazení, vstávání a zajištění opory při cestě do zaměstnání, k lékaři, na orgány veřejné moci a instituce poskytující veřejné služby.

Tab. 2.10 Srovnání úhrady za zprostředkování kontaktu se sociálním prostředím

	Charita Olomouc	Sociální služby pro seniory Olomouc
Doprovázení do zaměstnání, k lékaři, na orgány veřejné moci a instituce poskytující veřejné služby a doprovázení zpět	110 Kč/hod. (130 Kč/hod.)	120 Kč/hod. (130 Kč/hod.)

Zdroj: vlastní zpracování dle [16], [17].

Fakultativní činnosti

Fakultativní činnosti jsou klientům k základním činnostem poskytovány nad rámec ustanovení zákona o sociálních službách. Přeprava je poskytována za účelem dovozu nebo odvozu uživatele k lékaři, na orgány veřejné moci, do nákupních center, na hřbitov, k návštěvě blízké osoby, rehabilitace apod. Činnost se poskytuje jen uživatelům, nikoliv rodinným příslušníkům, pouze po městě Olomouci. Prováděno je dále ošetření nohou zahrnující namočení nohou, odstranění staré kůže, ostříhání nehtů, promazání krémem a dezinfekci. Ošetření není prováděno v případě poranění nebo onemocnění nohou. Při úkonu nesmí být porušena kůže a úkon lze provádět jen vlastními pomůckami uživatele. Mezi další fakultativní činnosti patří zástřih vlasů, vodová ondulace a vyfoukání vlasů fénem, doprovod klienta na procházky, volnočasové aktivity a poskytnutí dohledu, pokud klient nemůže zůstat bez pomoci nebo dohledu jiné osoby.

Tab. 2.11 Srovnání úhrady za fakultativní činnosti

	Charita Olomouc	Sociální služby pro seniory Olomouc
Přeprava osob	po dohodě	16 Kč/km (neposkytuje se)
Ošetření nohou	neposkytuje se	140 Kč/hod. (neposkytuje se)
Úprava vlasů	neposkytuje se	140 Kč/hod. (140 Kč/hod.)
Doprovod nad rámec základních činností	neposkytuje se	140 Kč/hod. (140 Kč/hod.)
Dohled	neposkytuje se	140 Kč/hod. (140 Kč/hod.)

Zdroj: vlastní zpracování dle [16], [17].

Půjčování kompenzačních pomůcek

Nad rámec služeb poskytovaných dle zákona o sociálních službách zapůjčují poskytovatelé fakultativně rovněž kompenzační pomůcky, které jsou k dispozici dle seznamu poskytovatelů.

Tab. 2.12 Srovnání úhrady za půjčování kompenzačních pomůcek

	Charita Olomouc	Sociální služby pro seniory Olomouc
Schodolez	33 Kč/den (33 Kč/den)	50 Kč/den (neposkytuje se)
Polohovací postel	neposkytuje se	10 Kč/den (10 Kč/den)
Polohovací postel elektrická	20 Kč/den (20 Kč/den)	neposkytuje se
Vozík mechanický	15 Kč/den (15 Kč/den)	10 Kč/den (10 Kč/den)
Sedačka na vanu	5 Kč/den (5 Kč/den)	5 Kč/den (5 Kč/den)
WC křeslo	7 Kč/den (7 Kč/den)	5 Kč/den (5 Kč/den)
Koupací vana	neposkytuje se	15 Kč/den (15 Kč/den)
Chodítka krokovací	5 Kč/den (5 Kč/den)	5 Kč/den (5 Kč/den)
Chodítka kolové	13 Kč/den (13 Kč/den)	5 Kč/den (5 Kč/den)
Chodítka kolové vysoké s polstrovanou deskou	15 Kč/den (15 Kč/den)	neposkytuje se
Matrace k polohovací posteli	10 Kč/den (10 Kč/den)	neposkytuje se
Antidekubitní matrace a kompresor	neposkytuje se	20 Kč/den (20 Kč/den)
Jednorázový potah na matraci	20 Kč/ks (20 Kč/ks)	Neposkytuje se
Křeslo do sprchy	neposkytuje se	5 Kč/den (5 Kč/den)
Vozík do sprchy	10 Kč/den (10 Kč/den)	neposkytuje se
Pás na přesun imobilních osob Romedic Flexi Move	neposkytuje se	5 Kč/den (5 Kč/den)
Stolek k lůžku	6 Kč/den (6 Kč/den)	5 Kč/den (5 Kč/den)
Odvoz do/z bytu	20 Kč/km (20 Kč/km)	100 Kč/úkon (neposkytuje se)
Montáž nebo demontáž kompenzační pomůcky v bytě	100 Kč/úkon (100 Kč/úkon)	100 Kč/úkon (neposkytuje se)

	Charita Olomouc	Sociální služby pro seniory Olomouc
Stěhování a montáž/demontáž postele	600 Kč/ úkon (600 Kč/úkon)	neposkytuje se
Zaučení se schodolezem	300 Kč/úkon (300 Kč/úkon)	neposkytuje se
Toaletní vozík do sprchy	12 Kč/den (12 Kč/den)	neposkytuje se
Nástavec na WC	4 Kč/den (4 Kč/den)	neposkytuje se
Hrazdička	8 Kč/den (8 Kč/den)	neposkytuje se
Francouzské hole	2 Kč/den (2 Kč/den)	neposkytuje se

Zdroj: vlastní zpracování dle [16], [17].

2.11 Zhodnocení pečovatelské služby poskytované Charitou Olomouc a Sociálními službami pro seniory Olomouc

Kapacita pečovatelské služby SSpSO je více než třikrát vyšší, než kapacita pečovatelské služby Charity Olomouc (dále jen „Charita“). Ještě větší je rozdíl mezi kapacitou SSpSO a Charity ve dnech pracovního klidu, kdy Charita pečovatelskou službu neposkytuje, resp. poskytuje ji v omezené míře pouze po předchozí dohodě. Zásadní rozdíl je také v kapacitě úkonu poskytnutí stravy dovozem nebo donáškou, který Charita poskytuje zpravidla jen svým klientům využívajícím také další základní služby, ovšem SSpSO tento úkon poskytuje více než trojnásobku počtu svých klientů, kteří využívají i jiné její základní služby. Tak velká kapacita služby poskytnutí stravy dovozem souvisí také s tím, že SSpSO provozuje vlastní centrální kuchyni s 15 zaměstnanci, která za rok 2019 připravila 236 101 jídel v hodnotě 8,5 mil. Kč. Charita Olomouc vlastní kuchyni neprovozuje a klientům pečovatelské služby zajišťuje jídla dle jejich výběru od komerčních dodavatelů.

Rozsah prováděných úkonů pečovatelských služeb Charity a SSpSO je shodný, kromě uvedeného omezeného poskytování služeb Charitou ve dnech pracovního klidu. Liší se ovšem ceny těchto služeb. Hodinová sazba za většinu úkonů poskytovaných při pečovatelské službě Charity je 110 Kč v pracovních dnech a v případě SSpSO je to 120 Kč. Za úkony poskytované ve dnech pracovního klidu je hodinová sazba obou poskytovatelů shodná a činí 130 Kč. Výraznější rozdíl je u stravy, kdy cena oběda poskytovaného SSpSO činí 66 Kč, což je výrazně méně než průměrná cena oběda

v Olomouci od komerčních dodavatelů. Rozdíl v ceně služby je také u úkonu praní a žehlení, který SSpSO nabízí ve vlastní prádelně za cenu 60 Kč/kg nebo v rámci hodinové sazby v domácnosti klienta s použitím zařízení jeho domácnosti. Charita vlastní prádelnu nemá a vedle praní a žehlení přímo v domácnosti klienta s využitím hodinové sazby za úkon nabízí také zprostředkování služeb komerčních prádelen.

U fakultativních činností je jejich rozsah v případě Charity podstatně menší, než u SSpSO a omezuje se pouze na přepravu osob, kde je cena i poskytnutí služby řešeno na základě dohody mezi klientem a Charitou a není standardně Charitou nabízeno a uvedeno v ceníku prováděných činností. Důležité je také zmínit, že na fakultativní služby se nevztahují limity pro úhradu (maximální ceny) dle vyhlášky. V případě fakultativního půjčování kompenzačních pomůcek je nabídka obou poskytovatelů cenově srovnatelná a velmi široká.

Rozdíly mezi pečovatelskými službami poskytovanými Charitou a SSpSO jsou v zásadě pouze v kapacitě služeb. Služby obou poskytovatelů jsou na profesionální úrovni, dostupné všem žadatelům na území města Olomouce. Nevýhodou pečovatelské služby poskytované Charitou je omezený provoz ve dnech pracovního klidu, ovšem stranou nemůže zůstat ani skutečnost, že o služby ve dnech pracovního klidu není velký zájem a ani kapacita těchto služeb poskytovaných SSpSO není ve dnech pracovního klidu zcela využita. Jako nedostatečná se ovšem jeví skutečnost, že v době od 20:00 do 7:00 hodin nejsou pečovatelské služby zajišťovány vůbec a v době od 15:30 do 20:00 hodin jen v omezené míře. Právě provozní doba pečovatelské služby je oblastí, na kterou by se oba poskytovatelé měli v budoucnosti zaměřit.

3 Návrhy a doporučení pro zlepšení služeb

Provedená analýza a zhodnocení sociálních služeb poskytovaných seniorům na území města Olomouce poukázaly na některé problémové oblasti v péči o seniory na území města Olomouce.

Nejcitlivějším problémem je malá kapacita služby chráněné bydlení, domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem a azylové domy. Problematickou oblastí je rovněž nedostatečná kapacita pečovatelské služby ve večerních hodinách, kterou na celém území města neprovádí žádný poskytovatel v době od 20:00 hod. do 7:00 hod., přičemž kapacita služby od 15:30 hod. do 20:00 hod. je omezená.

Současně se zachováním alespoň stávající úrovně a dostupnosti sítě sociálních služeb pro seniory v Olomouci doporučuji také podporovat funkci rodiny v péči o seniory, podporovat komunitní sousedskou výpomoc a dobrovolnictví. Podporu zapojení rodiny a dobrovolníků do péče o seniory doporučuji směřovat do zvýšení povědomí o jejich významu v péči o seniory zveřejňováním informací o vlivu rodinné péče na kvalitu života seniorů. Zveřejňování informací o dobrovolnictví bude přivádět do řad dobrovolníků zájemce, kteří by se jinak o dobrovolnických aktivitách nedozvěděli a nemohli se do dobrovolnické činnosti zapojit.

Doporučuji rovněž podporovat vzdělávání laiků pečujících o seniory z řad jejich rodinných příslušníků a dobrovolníků organizováním seminářů a diskuzí pořádaných poskytovateli sociálních služeb, aby nevznikala bariéra mezi poskytovateli sociálních služeb na jedné straně a laiky pečujícími v rámci dobrovolnictví nebo rodiny na straně druhé. Doporučuji také spolupráci dobrovolnických center jednotlivých poskytovatelů sociálních služeb prostřednictvím jejich setkání a výměny zkušeností.

Doporučuji na závěr také aktualizovat a doplnit chybějící údaje o sociálních službách v registru poskytovatelů sociálních služeb dostupném na stránkách Olomouckého kraje.

Závěr

Sociální služby poskytované seniorům jsou výrazem postoje společnosti k seniorům, demografického vývoje a aktuální ekonomické situace. Ekonomicky vyspělé země, mezi které Česká republika v celosvětovém měřítku patří, mají zpravidla sociální systém rozvinutý a liší se v závislosti na jejich kulturním prostředí a politické situaci mírou celospolečenské solidarity, nebo naopak mírou zásluhovosti. Sociální služby v České republice jsou z tohoto pohledu rozvinuté a výrazně solidární.

Zastoupení seniorů v populaci ČR vzroste podle prognózy Českého statistického úřadu z 19 % v roce 2018 až na 30 % počátkem šedesátých let. Zároveň se změní bilance počtu osob ve věku ekonomické aktivity a neaktivity. Na počátku šedesátých let bude na 100 osob ve věku 20 až 64 let připadat 99 osob ve věku do 19 let a nad 65 let. V současnosti je hodnota tohoto indexu 65 [18].

Sociální politika bude muset na tento vývoj v zájmu udržitelnosti financování zareagovat. Její úloha nebude řešení blahobytu obyvatel, ale řešení situací, které mohou ekonomicky a sociálně ohrožovat existenci člověka, a které není tento člověk nebo jeho rodina schopna řešit vlastními silami. Nezbytným krokem bude částečné omezení současné dominantní role státu a posílení vědomí individuální odpovědnosti lidí a rodiny v péči o své seniory.

Sociální služby poskytované seniorům na území města Olomouce analyzované v této bakalářské práci se v žádných parametrech neodlišují výrazně od sociálních služeb poskytovaných v rámci celé České republiky. Jejich rozsah odpovídá možnostem stávajícího systému financování sociálních služeb a jejich kvalita je na vysoké úrovni.

Návrhy a doporučení v této bakalářské práci se zaměřují na nejslabší článek sociálních služeb pro seniory, kterým je kapacita pobytových služeb pro seniory. Jde zejména o kapacitu domovů pro seniory, chráněného bydlení a kapacitu domovů se zvláštním režimem. Řešení tohoto problému je nezbytné nalézt nikoliv na území města Olomouce, ale ve změně systému financování sociálních služeb a změně celospolečenského postoje k seniorům, jako přirozené a nedílné součásti společnosti, která si naši pozornost a péči zasloužila.

Cílem bakalářské práce bylo zhodnocení sociálních služeb pro seniory poskytovaných na území města Olomouce dvěma vybranými poskytovateli. Vybraní poskyvatelé, Charita Olomouc a Sociální služby pro seniory Olomouc, se liší poskytovanými službami

pro seniory a kapacitou poskytovaných služeb. Oba vybrané subjekty poskytují pečovatelskou službu. Kapacita pečovatelské služby SSpSO je více než třikrát vyšší, než kapacita Charity, přičemž tento rozdíl je ještě vyšší ve dnech pracovního klidu, kdy Charita pečovatelskou službu poskytuje jen v omezené míře pouze po předchozí dohodě.

Výrazný rozdíl je mezi srovnávanými subjekty rovněž v kapacitě úkonu poskytnutí stravy dovozem nebo donáškou, který SSpSO poskytuje více než trojnásobku počtu svých klientů, kteří využívají i jiné její základní služby. Charita tento úkon poskytuje jen svým klientům využívajícím základní služby. SSpSO také na rozdíl od Charity provozuje vlastní centrální kuchyni, kde připravuje stravu svým klientům. Charita vlastní kuchyni neprovozuje a zajišťuje jídla od komerčních dodavatelů dle výběru jejích klientů.

Rozsah úkonů prováděných Charitou a SSpSO je shodný, kromě uvedeného omezení poskytování služeb Charitou ve dnech pracovního klidu. Ceny poskytovaných služeb se liší. Hodinová sazba za většinu poskytovaných úkonů Charity činí 110 Kč v pracovních dnech, v případě SSpSO činí tato sazba 120 Kč. Hodinová sazba obou subjektů ve dnech pracovního klidu je shodná a činí 130 Kč. Výraznější rozdíl je v ceně oběda, kdy SSpSO jej poskytuje za 66 Kč, což je výrazně méně, než průměrná cena oběda v Olomouci od komerčních dodavatelů.

U fakultativních činností a půjčování kompenzačních pomůcek prováděných srovnávanými subjekty nad rámec zákona o sociálních službách je rozdíl podstatně menší a spočívá zejména v přepravě klientů, která není Charitou standardně nabízena ani uvedena v jejím ceníku prováděných činností.

Rozdíly mezi pečovatelskými službami poskytovanými Charitou a SSpSO jsou v zásadě pouze v kapacitě služeb. Oba subjekty poskytují služby na profesionální úrovni, dostupné všem žadatelům na území města Olomouce. Největším nedostatkem je absence poskytování pečovatelských služeb v době od 20:00 do 7:00 hodin a jejich omezené poskytování v době od 15:30 do 20:00 hodin. Právě provozní doba je oblastí, na kterou je zaměřeno doporučení této bakalářské práce pro zlepšení služeb. Z uvedených skutečností vyplývá, že cíl bakalářské práce byl splněn.

Závěrem bych rád na současnou epidemii nemoci Covid-19 ukázal, že naše společnost je schopná postavit se za nejzranitelnější část populace, seniory, nespolehat se jen na pomoc státu a udělat pro ochranu seniorů vše, co je v našich silách. Stát seniory

nedokázal ochránit, ale nebylo to způsobeno tím, že by na seniory zapomněl, ale tím, že nikdo nebyl připraven na tak dramatický nástup pandemie. Přes krizi, která nastala od počátku v materiálním zabezpečení ochrannými prostředky a nedostatek informací, jak adekvátně reagovat na nebezpečí nákazy, se personál sociálních služeb zmobilizoval k úctyhodnému výkonu a dokázal zabránit katastrofě v podobě nekontrolovaného šíření nemoci mezi seniory a úmrtí tisíců seniorů. Připojil se nespočet dobrovolníků a neziskových organizací, kteří stále nezištně pomáhají seniorům bez rodinného zázemí mimo pobytová zařízení sociálních služeb hlavně se zajištěním nákupů a poskytnutím alespoň improvizovaných ochranných pomůcek, nejčastěji doma ušitých bavlněných roušek a desinfekce připravené v lékárnách.

Pracovníci v sociálních službách, dobrovolníci a neziskové organizace tak poskytli krajům, obcím, zdravotníkům a celé veřejné správě čas, aby zorganizovali profesionální pomoc a zajistili zásobování potřebným materiálem. Věřím, že nám tato krize pomůže zlepšit přístup společnosti k seniorům a využít potenciál dobrovolníků a zejména rodin v péči o seniory, jejichž větší zapojení přispěje nejen ke snížení výdajů veřejných rozpočtů na sociální služby, ale i ke zvýšení kvality života seniorů.

Seznam zdrojů

- [1] KACZOR, Pavel. *Sociální politika a sociální systém ČR*. Praha: Oeconomica, nakladatelství VŠE, 2015. ISBN 978-80-245-2096-4.
- [2] ČESKO. Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod. In: *Sbírka zákonů*. Praha: Parlament ČR, 1993, 1/1993, číslo 2. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>.
- [3] MALÍK HOLASOVÁ, Věra. *Kvalita v sociální práci a sociálních službách*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4315-8.
- [4] ČESKO. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. In: *Sbírka zákonů*. Praha: Parlament ČR, 2006, 37/2006, číslo 108. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>.
- [5] *Sociální služby*. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR, 2016. ISBN 978-80-906320-4-2.
- [6] HALÁSEK, Dušan. *Logistika v odvětvích služeb*. Přerov: VŠLG, 2013. ISBN 978-80-87179-30-7.
- [7] PILÁT, Miroslav. *Komunitní plánování sociálních služeb v současné teorii a praxi*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0932-4.
- [8] ČESKO. Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. In: *Sbírka zákonů*. Praha: Parlament ČR, 2006, 164/2006, číslo 505. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-505>.
- [9] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Analýza financování sociálních služeb* [online]. 2019 [cit. 14. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/vykazovani-dat-o-poskytovanych-socialnich-sluzbach>.
- [10] PRŮŠA, Ladislav a kol. *Náklady na poskytování ošetřovatelské a rehabilitační péče v pobytových zařízeních sociálních služeb*. Praha: VÚPSV, 2015. ISBN 978-80-7416-232-9.
- [11] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Proměny věkového složení obyvatelstva ČR - 2001-2050* [online]. 2019 [cit. 29. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/promeny-vekoveho-slozeni-obyvatelstva-cr-2001-2050>.

- [12] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vybrané údaje o sociálním zabezpečení – 2018* [online]. 2019 [cit. 29. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vybrane-udaje-o-socialnim-zabezpeceni-2018>.
- [13] VOSTATEK, Jaroslav. *Financování a nákladovost sociálních služeb: pobytové a terénní služby sociální péče*. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR, 2013. ISBN 978-80-904668-7-6.
- [14] STATUTÁRNÍ MĚSTO OLOMOUC. *5. komunitní plán sociálních služeb Olomoucka na období let 2020-2022* [online]. 2019 [cit. 15. 2. 2020]. Dostupné z: <http://kpss.olomouc.eu/>.
- [15] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Registr poskytovatelů sociálních služeb* [online]. 2020 [cit. 29. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/registr-poskytovatelu-sluzeb>.
- [16] CHARITA OLOMOUC. *Pečovatelská služba Olomouc* [online]. 2020 [cit. 29. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.olomouc.charita.cz/nase-sluzby/pecovatelska-sluzba/pecovatelska-sluzba-olomouc/>.
- [17] SOCIÁLNÍ SLUŽBY PRO SENIORY OLOMOUC, P. O. *Pečovatelská služba* [online]. 2020 [cit. 29. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.sluzbyproseniory.cz/pecovatelska-sluzba>.
- [18] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Projekce obyvatelstva České republiky - 2018-2100* [online]. 2018 [cit. 29. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/projekce-obyvatelstva-ceske-republiky-2018-2100>.

Seznam grafických objektů

Seznam tabulek

Tab. 1.1 Počty registrovaných sociálních služeb dle právní formy poskytovatele.....	25
Tab. 1.2 Celková kapacita sociálních služeb	28
Tab. 2.1 Počet obyvatel v městských částech Olomouce dle věkových skupin	35
Tab. 2.2 Počet sociálních služeb na území města v roce 2018 a jejich kapacita	36
Tab. 2.3 Počet poskytovatelů a poskytovaných sociálních služeb k 29. 2. 2020	37
Tab. 2.4 SWOT analýza sociálních služeb pro seniory v Olomouci	43
Tab. 2.5 Srovnání kapacity a provozní doby Charity Olomouc a SSpSO	56
Tab. 2.6 Srovnání úhrady za pomoc při zvládnání úkonů péče o vlastní osobu.....	57
Tab. 2.7 Srovnání úhrady za pomoc při osobní hygieně	57
Tab. 2.8 Srovnání úhrady za poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy	58
Tab. 2.9 Srovnání úhrady za pomoc při zajištění chodu domácnosti	59
Tab. 2.10 Srovnání úhrady za zprostředkování kontaktu se sociálním prostředím	60
Tab. 2.11 Srovnání úhrady za fakultativní činnosti	60
Tab. 2.12 Srovnání úhrady za půjčování kompenzačních pomůcek.....	61

Seznam grafů

Graf 1.1 Struktura příjmů sociálních služeb	26
Graf 1.2 Projekce vývoje věkové skladby obyvatelstva ČR v roce 2018 a 2050	27
Graf 1.3 Náklady pobytových sociálních služeb za rok 2018	30
Graf 1.4 Podíl jednotlivých terénních a ambulantních služeb na celkových výdajích ...	31

Seznam obrázků

Obr. 2.1 Počet obyvatel a hustota zalidnění v městských částech Olomouce	33
Obr. 2.2 Index stáří a celkový počet dětí a seniorů v místních částech města Olomouce k 28. 2. 2019	34

Seznam zkratk

ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
KPSS	komunitní plán sociálních služeb
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
OZP	osoba se zdravotním postižením
SSpSO	Sociální služby pro seniory Olomouc, příspěvková organizace

Autor	Aleš Hodinář
Název BP	Sociální služby poskytované seniorům na území města Olomouce
Studijní obor	LOS
Rok obhajoby BP	2020
Počet stran	58
Počet příloh	0
Vedoucí BP	Ing. Marta Štěpánková
Anotace	Bakalářská práce se zabývá sociálními službami poskytovanými seniorům. Vymezuje základní druhy, formy a zařízení sociálních služeb a jednotlivé činnosti prováděné při jejich poskytování. Zaměřuje se na sociální služby poskytované seniorům na území města Olomouce a její součástí je srovnání sociálních služeb poskytovaných seniorům dvěma vybranými poskytovateli, Charitou Olomouc a Pečovatelskými službami pro seniory Olomouc, p. o.
Klíčová slova	senior, sociální politika, sociální služby Olomouc, index stáří, zákon o sociálních službách, poskytovatel sociálních služeb
Místo uložení	ITC (knihovna) Vysoké školy logistiky v Přerově
Signatura	